

Адыгэ мажэ

№ 76 (20091)

2012-рэ ильэс

МЭФЭКУ

ЖЪОНЫГЪУАКІЭМ и 3

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ГЪАТХЭМРЭ ІОФШІЭНЫМРЭ ЯМЭФЭКІ

Гушлуагъом гугъэр къыдэкІо

Гъатхэмрэ ІофшІэнымрэ ямэфэкІ Адыгэ Республикэм шыагъэунэфыкІыгъ. Урысые Федерацием къэралыгъо гъэпсыкІэ илэу зыпсэурэ ильэс 20-м къыкІоцІ ащ фэдэу жъоныгъуакІэм и 1-р агъэмэфэкІэу зыкІи тлэгъугъэп.

Адыгеим ипрофсоюзхэмрэ Урысыем иполитическэ партией «Единэ Россием» икъутамэу Адыгеим шыІэмрэ зэхашэгъэ мэфэкІ зэлукІэр Мыекъуапэ иурам шъхьалэу Краснооктябрьскэм, вокзалым дэжъ шаублагъ. Оркестрэр зэкІэми апэ итэу адыгэ ыкІи урыс орэдышхэр къырегъаІох. Урысыемрэ Адыгеимрэ якъэралыгъо быракъхэр убгъугъэхэу ныбжьыкІэмэ алыгъых. Урам шъхьалэм ыбгъухэмкІэ шыт цыфхэр Іэгу къафытеох.

МэфэкІ зэхашэм хэлажэхэрэм тятлгышгъ, цыфмэ тэдэгущіо. Апэ итых Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхьакІушыне Аслъан, АР-м и Парламент и Тхьаматэ игуадзэу Іэшэ Мухьамэд, Адыгеим ипрофсоюзхэм я Федерацие ипашэу Устэ Руслъан, Мыекъуапэ иадминистрациерэ къалэм инароднэ депутатхэм я Советрэ япашэхэр. Купэу урам шъхьалэм къырыкорэм хэтэлыгъох Парламентымрэ Правительствэмрэ якъулыкъушІэхэр, Іоф-

шІэнымрэ ти УІэшыгъэ КІуачІэхэмрэ яветеранхэр, ІофшІэлпэ зэфэшхьафхэм алутихэр, еджа-кІохэр, спортсменхэр, кІэлэ-цыкІу ансамблэхэм ахэтхэр.

АР-м и Лышхъэу ТхьакІушыне Аслъан лэжъакохэм, ныбжьыкІэхэм гушыІэгъу зафэхъум, Гъатхэмрэ ІофшІэнымрэ ямэфэкІ хэлажэхэрэм къафэ-гушІуагъ. Республикэм иэкономикэ зыкызырІэтыштым, цыфхэм ящІэлкІэ-псэукІэ нахьышІу зэрэхъуштым цыхъэ зерафишІырэр хигъэунэфыкІыгъ.

Нэфынэмрэ музыкэмрэ зэгъусэхэу Іоф шышІэрэ псыдэфыем дэжъ нэбгырабэ къышызэрэу-гъоигъагъ. Псыдэфыем къэлэ паркыр къыгъэдэхэгъ, тизыгъэпсэфыпІэхэм къахъуагъ.

Мафэм, пчыхъэр мэзахэ зы-щыхъуным къэлэ паркым концертхэр шыкІуагъэх. Студиеу «Радугэм» зыщызыгъэсэрэ кІэлэцыкІухэмрэ ныбжьыкІэхэмрэ орэдхэр къаІуагъэх. Яна Щербак, Карина Сароян, ГъукІэлІ Азэмаз,

Ездэн Альминэ, ХьапэкІэ Зарэ, Диана Чубаревам, Полина Беляшовам, нэмыкІхэм къаІогъэ орэдхэм тшІогъэшІэгъонэу тядІугъ.

Пчыхъэм зэхэтхыгъэ адыгэ орэдмэ ащыщ Даур Абрек, нэмыкІ ныбжьыкІэхэм къаІуагъэхэр. СурэтышІ-модельер цІэрыІоу СтІашъу Юр, Адыгеим инароднэ артистэу ПэрэныкІо Чэтиб, Урысыем инароднэ сурэтышІэу Къат Теуцожь, ІэкІыб хэгъугъэхэм къарыкІыжыгъэхэу Нэпсэу Нихъад, Нажъэ Мунзир, Хьодэ Аднан, ІофшІэным иветеранхэу ЕхьулІэ Аслъанчэрыерэ Даур Руслъанрэ, Адыгэ кІэлэегъэджэ колледжэу Андырхъое Хъусенэ ышІэ зыхъыерэм щеджэрэ Мамсыр Сусаннэ, еджакохэу Чевик Сэтэнаерэ Абыдэ Анжелэрэ, фэшхьафхэу тызыІуагъэмэ ягупшысэхэр зэфэхьысыжымэ, мэфэкІым цыфлэпкэ зэфэшхьафхэр зэфы-щагъэх. ІофшІэн зилэ цыфыр ыпэкІэ маплэ, гугъэхэр илэх. Еджэхэрэм ямурадхэри гъэшІэгъоных. ГушІуагъор къабэкІэу, янасып зыдалгъэужьэу шыІэнхэу зэкІэми афэтІо. Шьопсэу, шьотхъэж!

ЕМТИЛЪ Нурбий
Сурэтыр А. Гусевым тыри-хыгъ.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Ильэсыбэ хъугъэу шІуагъэ къытэу егъэджен Іофыр зэрагъэцакІэрэм, зыфэгъэзагъэхэм творческэ еколлІкІэ зэрэфыряІэм, къыткІэхъухъэхэрэм яегъэдженрэ яплунрэкІэ гъэхьагъэхэр зэрашІыхэрэм афэшІ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ афагъэшъошагъ:

— Джанхъот Сусанэ Руслъан ыпхъум,

Адыгэкъалэ дэт МБОУ-у «Гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотырэ гурыт еджапІэу N 6-м» инджылызыбзэмкІэ икІэлэегъадж;

— Тэтэр Майе Зэчэрые ыпхъум, Адыгэкъалэ хэхьэрэ къутырэу Псэкъупсэ дэт МБОУ-у «Гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотырэ гурыт еджапІэу N 5-м» урысыбзэмрэ литературэмрэкІэ икІэлэегъадж.

Щынэгъончъэу зэхэщэгъэным

Хэгъэгу ззошхом тицыфхэм ТекІоныгъэр къызыщыдахыгъэр ильэс 67-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ мэфэкІ Іофхьабзэхэр республикэм щынэгъончъэу шызэхэщэгъэным, общественнэ рэхъатныгъэр къэ-ухъумэгъэным апае шІэгъэн фаехэм афэгъэхьыгъагъ мы мафэхэм Мыекъуапэ шыкІогъэ зэхэсыгъор. Ар зэрищагъ Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхьакІушыне Аслъан.

— Хабзэ зэрэхъугъэу, ТекІоныгъэм и Мафэ тикъэралыгъо игъэкІотыгъэу шыагъэунэфыкІы, — къыІуагъ АР-м и Лышхъэ. — Мы мафэм общественнэ правопорядкэр къэухъумэгъэныр, социальнэ мэхъанэ зилэ псэуалгъэхэм тер-рористическэ актхэр къащы-мышъуным анаІэ тырагъэты-ныр анахъ мэхъанэшхо зилэ лэ-ныкІохэу къыгъэнэфагъэх ыкІи ащкІэ субъектхэм пшъэрыл-хэр къафигъэуцугъэх Урысые Федерацием хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ ипа-щэу Рашид Нургалиевым. Рес-публикэмкІэ а зэкІэри гъэц-кІагъэ зэрэхъурэм лыплгъэ-щтых ыкІи пшъэдэкІыжъ ахьышт хэбзэ органхэм япашэ-хэм.

Цыфыбэ зыщызэрэугъоирэ чыпІэхэр щынэгъончъэнхэм, ащ даклоу мэфэкІ Іофхьабзэхэр зэрифэшъуашэу Адыгеим шы-регъэкІокІыгъэнхэм апае шІ-гъэн фаехэм къатегушылагъэх

федеральнэ инспектор шъхьа-Іэу ЛыІужъу Адам, АР-м и Прокурор шъхьалэу Василий Пословскэр, АР-м хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ иминистрэу Александр Речицкэр, нэмыкІ-хэри. Обществэм мэхъанэшхо зэритырэ мэфэкІыр рэхъатэу, щынэгъончъэу зэхэщэгъэным фэшІ къатегфэрэр зэкІэ зэра-гъэцэкІэштыр, мы мафэхэм гъэлэзшыгъэ шІыкІэм тетэу правэухъумэкІо органхэм Іоф зэрашІэштыр къэгущылагъэхэм къаІуагъ.

Іофыгъоу къэуцухэрэр зэ-шІохыгъэнхэм фэшІ АР-м гъэ-сэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ ыкІи псауныгъэр къэухъумэгъэ-нымкІэ иминистрествэхэм, му-ниципальнэ образованиехэм, ведомствэхэм, къулыкъухэм, нэмыкІ структурэхэм респу-бликэм ипашэ пшъэрыл гъэн-фагъэхэр афишІыгъэх. Ахэр шІокІ имылэу гъэцэкІэгъэнхэ фаеу къафигъэпытагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

ЕРМЭЛЫКЪЫМ шъуеблагъ!

Адыгэ Республикэм шыпсэухэу ыкІи ихьакІэхэу лыгъэныгъэ зыфэтшІыхэрэр!

Хэгъэгу ззошхом ТекІоныгъэ къызыщыдахыгъэ мафэм фэгъэхьыгъэ республикэ ермэлыкъыр Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэмрэ сатыумрэкІэ и Министерствэ 2012-рэ ильэсым жъоныгъуакІэм и 6-м къалэу Мыекъуапэ шы-зэхищэшт.

Ермэлыкъыр урамхэу Советскэмрэ Краснооктябрьскэмрэ ащыкІошт.

Республикэм икьэлэ шъхьалэ шыпсэухэрэми, ихьакІэхэми бэдзэр уасэхэм анахъ пыутэу гъомылапхъэхэмрэ нэмыкІ то-вархэмрэ жъугъэу къызІэкІагъэхъан алыкІышт.

Ермэлыкъым хэлэжъэштых Адыгэ Республикэм ипромыш-леннэ, имэкъумэщ предприятиехэр, фермер, унэ ІэпыІэгъу хьызмэтшІапІэхэр, сатыумрэ общественнэ гъэшхънымрэ афэгъэзэгъэ предприятиехэр.

Сыхъатыр 9.00-м къыщегъэжъагъэу 14.00-м нэс ермэ-лыкъым Іоф ышІэшт.

Ермэлыкъым шъукъеблагъ!

ГЪЭТХЭ ГУБГЪОР

Гектар мин 40-м ехъу

Джаш фэдиз гъэтхасэу ахьын фэе гектар мини 109,5-м фэдызм республикэм шыагъэкыгъ. Районхэм пстэумкӀи гъэтхасэу ащапхьын фаеи процент пчъагъэу жьоныгъуаклэм и 2-м ехьулэу хагъэкыгъэр: Шэуджэныр — 66-рэ, Джаджэр — 41-рэ, Кошхьаблэр — 32-рэ, Красногвардейскэр — 27-рэ, Мыекьуапэр — 27-рэ, Тэхьутэ-мыкьуаер — 25-рэ, Теуцожьыр — 24-рэ.

Гъэтхэ мэфэ ошлэхэм республикэм анахьыбэу щапхьыгъэр тыгъэгъазэр ары. Тыгъуасэ ехьулэу районхэм тыгъэгъазэ гектар пчъагъэу ащапхьыгъэр: Джаджэр — 8227-рэ, Шэуджэныр — 7170-рэ, Красногвардейскэр — 4021-рэ, Кошхьаблэр — 3790-рэ, Тэхьутэ-мыкьуаер — 750-рэ, Теуцожьыр — 726-рэ, Мыекьуапэр — 350-рэ.

Тыгъэгъазэм дакӀоу рес-

публикэм игубгъохэм лэжыгъэм пӀухьашт натрыф гектар мини 8-м ехъу, зэнтхъ гектар мини 2-м ехъу, пындр гектар 600, горох гектар 570-рэ ащапхьыгъ.

Гъэтхэ мэфэ ошлэхэу кызыкӀэлыкӀохэрэм пхъэкӀо агрегатхэу республикэм игубгъо итхэм япчъагъэ хэхьо зэпыт.

ЛӀЭХЪУСЭЖӀ
Хьаджэрэтыбый.

ТУРИЗМЭР

Гренобль кышщагъэлъэгъуагъ

Къушхьэ регионхэм яинфраструктурэ хэхьоныгъэ егъэшлэгъэным ыкӀи зэрифэшъуашэм тетэу Гыгъыгъэнхэм ехьыллэгъэ Дунэе кьэгъэлъэгъонэу SAM-2012-рэ зыфилорэ 2012-рэ илъэсым мӀылылфэгъум и 25 — 27-м Гренобль щыкӀуагъэм Темыр-Кавказ туристическэ кластерым ипроект кышщагъэлъэгъуагъ. Къушхьэ индустрием шылэжьэрэ француз предприятиехэм я Ассоциациеу France Neige International зэрэригъэблэгъагъэм тетэу деловой программэм епхыгъэ Иофыгъохэм ахэлэжьэн гухьл илэу ОАО-у «Темыр Кавказым икурортхэр» зыфилорэм иделегацие Францием кӀуагъэ.

«Француз ассоциациеи тызэрэригъэблэгъагъэм нафэ кьешлэ кышхьэ курортхэм апае оборудование зэфэшхьафхэр кыдзыгъэкӀырэ предприятие пэрытхэм ОАО-у «Темыр-Кавказым икурортхэр» зыфилорэм Иоф кыдашлэ зэрашӀоигъор. Дунэе опыгъэу шылэм изэгъэшлэн ишӀуагъэкӀэ тыкызыуцухэрэ чӀыопсыр кьэухьумэгъэным ылъэныкьокӀэ аужыр хэхьоныгъэу шылэхэм уасэ афэтшӀын ыкӀи Темыр-Кавказ туристическэ кластерым шыдгъэфедэнхэ тӀэкӀышт», — кьарилуагъ журналистхэм ОАО-у «КСК»-м кьэгъэлъэгъон ИофшӀэнымкӀэ и Департамент иди-ректорэу Рената Шюшайте.

Кьэгъэлъэгъоным ипрограммэ тегъэпсыкӀыгъэу ащ хэлажьэхэрэм апае компаниеи Темыр-Кавказ туристическэ кластерым ипроект мэхьанэ шхьалэ зилэ лъэныкьохэу хэхьэхэрэм яхьыллэгъэ кьэбарым илъэтегъэуцо, информацие жьугъэм иамалхэм апае информационнэ Иофыгъохэр зэхичщытх. SAM-2012-р кызыфи-

гъэфедзэ, «КСК»-м дунэе зэпхыныгъэу адыригъэхэр гъэп-тэгъэнхэм ыкӀи урысые проект-ым инвесторхэм аналэ кытыраригъэдзэным илофыгъохэр зэрихьаштх.

Кьэгъэлъэгъоным темэ шхьалэу илэу тыкызыуцухэрэ чӀыопсыр кьэухьумэгъэным ылъэныкьокӀэ технологиякӀэу шылэхэм нӀуасэ афэшлэгъэнхэр ары. Ащ хэлажьэхэрэ зэкӀэми анахьэу егъэгумӀых кышхьэ курортхэм илъэс псаум Иоф ашӀэн алъэкӀынуу гъэпсыгъэным иамалыкӀэхэр кьэгъотыгъэнхэм. Кьэгъэлъэгъоным тегъэпсыкӀыгъэу «Къушхьэхэр — илъэс псаум!» зыфилорэ темэм ехьыллэгъэ зэдэгущыӀэгъухэр шылэщытх. Джаш фэдэу спортым илъэныкьуакӀэхэу манутин байкинг е слайдинг, шы туризм зыфӀлоштхэм ыкӀи нэмыкӀхэм адегъэштэгъэным, ахэр кыушхьэ курортхэм ащыгъэфедэгъэнхэм тегущыӀэщытх.

Къушхьэ регионхэм яинфраструктурэ хэхьоныгъэ егъэшлэгъэным ыкӀи язытет нахь дэгъоу кьэгъэнэжыгъэным яхьыллэгъэ Дунэе кьэгъэлъэгъонэу SAM-р 1974-рэ илъэсым кышщыулагъэу зэхашцэ, кьэгъэлъэгъонэу InterAlpin игъусэу кыушхьэ индустрием ыкӀи кӀымэфэ спорт лъэпкхэм апае оборудованиер, технологиехэр ыкӀи фӀло-фашӀэхэр афэгъэцӀкӀэгъэнхэм алъэныкьокӀэ мэхьанэшхо илэу алъытэ. Непэ SAM-2012-м хэгъэгъу 44-м кьарыкӀыгъэхэу компание-экспонат ыкӀи бренд 750-рэ хэлажьэ. Ахэм индустрием илъэныкьоу зэфэшхьафхэу 15-мэ Иоф ащашлэ, гушылэм пӀае, кыушхьэхэм ИзыршӀ ос ательхьэгъэным ыкӀи шынэгъончъэу гъэпсыгъэнхэм, кыушхьэ лыжэ трассэхэм ящыкӀэгъэ фӀло-фашӀэхэр зехьэгъэнхэм, канат гъогухэмрэ дэщӀялӀэхэмрэ гъэпсыгъэнхэм ыкӀи нэмыкӀхэм.

Тамара БИГАЕВА.

ОАО-у «Темыр Кавказым икурортхэр» зыфилорэм маркетингымкӀэ ыкӀи корпоративнэ коммуни-кациехэмкӀэ и Департа-мент илофышӀ.

Декларациехэм кьауагъэ

Къэралыгъо Думэм хэт депутатхэм мӀылылфэгъум и 1-м нэс икӀыгъэ 2011-рэ илъэсым фэдэу кьафихьыгъэм ехьыллэгъэ декларациехэр кьатынхэу шытыгъ. БлэкӀыгъэ илъэсищым ахэм декларациехэр кьамытхэу жьоныгъуаклэм ыкӀэм нагъэсэу хьуштыгъэ, кьэзымытыхэрэри кьахэкӀыгъэх.

Къэралыгъо Думэм регламентымкӀэ и Комитет итхьаматэу И. Габдрахмановым депутатхэм агу кыгъэкӀыжыгъагъ декларациехэр зэрэтихэрэри ыкӀи атхырэм шыпкыагъэу хэлъыр Думэм шызэхашцэгъэ комиссием ыуплӀэкӀузэ зэришӀыштыр. Депутатым имызакъоу, илахьыл благъэхэми илъэсым кыкӀоцӀ кьалэжыгъэ ахьцэр ыкӀи депутатым хэбзэ гъэуцугъэу шылэхэр ыукуагъэхэмэ комиссием иуплӀэкӀунхэм кьагъэлъэгъошт.

Коррупцием ебэныгъэным фэшӀ мы Иофыр ехьыжъагъэ зыкӀэхьугъэр. ИэнатӀэ зилэ цыф зэфэшхьафхэм афэдэу Къэралыгъо Думэм идепутатхэри коррупцием хэцэгъэнхэ зэрилӀэкӀыштытх ащ фэдэ унашӀор кыпкырыкӀыгъ.

Цыфхэм хадзыгъэ депутатхэр декларацие зэрэтихьыштытх кыгъэгъынагъэхэп. Арын фае депутатхэм ашышхэм рекламэхэм ахэтэу сурэтхэр зытырарэгъэхьэ, ястатускӀэ ащ фэдэ фитыныгъэ ямыӀэми, ахьцэ кызыкӀалэжырэр.

Еж депутатхэм азыфагу шысэмэркъэуэгъэхэри кьахэкӀыгъэх. Депутат пэпчэ декларацие рамыгъэтхэу, хьакъулахэ кьулыкьумрэ следственнэ комитетымрэ ялофышӀэхэм апашхьэ 2011-рэ илъэсым кьахэхьуагъэр зыфэдизыр кьарагъэлогъагъэмэ, нахьышлугъэу ахэм алъытагъ.

УФ-м и Правительствэ исайт кызырэтирэмкӀэ, В. Путиным икӀыгъэ илъэсым сомэ миллиони 3-м ехъу кылыжыгъ. Правительствэм итхьаматэ игуадзэу А. Хлопониным миллион 484-рэ кыыхьуагъ, министрэхэм зэкӀэмэ анахь бай хьугъэр сомэ миллиони 121-рэ кьэзылэжыгъэ Ю. Трутневыр ары.

(Тикорр.).

Лакъохэм ячъыгъэр

КӀэдэкӀойхэр кьахэфагъэх

Лакъомэ ячъыгъэр зышӀагъэтӀысыжхэрэ кыушхьэхтхэу Мыекьопэ районым кышщыӀуахыгъэм блэкӀыгъэ шэмбэтым КӀэдэкӀойхэр, Симболэтхэр, ЦашӀэхэр, нэмыкӀхэри шызӀуагъэх.

КӀэдэкӀойхэр Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлыкьарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Сирием, Иорданием, Туркьум, Африкэм, нэмыкӀхэм ащӀэпсэх. Къэбэртэе-Бэлыкьарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Адыгеим арыс КӀэдэкӀойхэр зэрэугъоихи, лакъом ичъыгъ Шхьагуащ хэлъэдэжырэ псыхьоу Сырыф инэпкы шагъэтӀысыгъ.

Мустэфа, Хьазраил, Кимэ зэкъош республикэхэм ащӀэпсэх. Кимэ БлащӀэпсынэ дэсыгъ, Мыекьуапэ псэупӀэ шызэригъэгъотыгъ. Лакъом фэгъэхьыгъэ кьэбар гъэшӀэгъонхэр ащ кытфилотыгъэх. КӀэдэкӀойхэм яхьыллэгъэ тхьл атхьышт.

Лакъохэм ячъыгъэм апашхьэ тыштытэу Бибэ Мурат тылуагъ. Ащ кызырэтилуагъэу, чыгъ 400-м ехъу лакъомэ шагъэтӀысыгъ. ЛӀэпкэ Иофыгъоу рагъэжъагъэр лъэкӀуатэ.

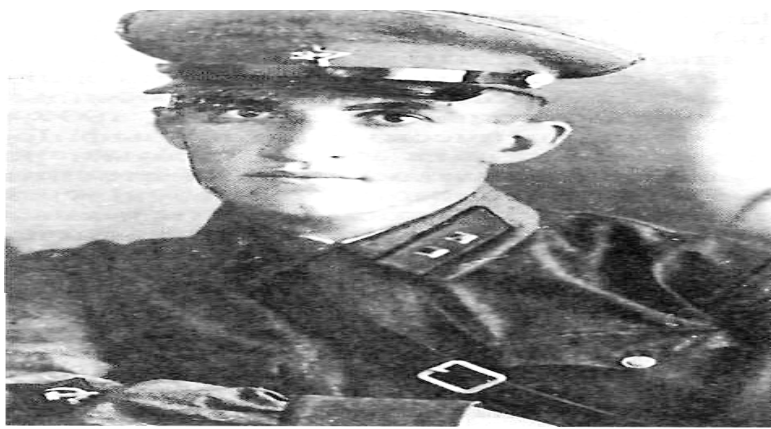
САХЫДЭКЪО
Нурбий.

ГъэпсэфыпӀэу «Руфабгъ» КӀэдэкӀойхэм ячъыгъ шагъэтӀысы.

Апшээрэ еджапэр къэзы-
ухыхэрэм янахьбэр зы-
феджагэмклэ Иофшлэн
амыгъотэу зэрэщысхэр,
Иоф зышлэрэ зырызхэми
ясэнэхьатклэ зэрамышлэ-
рэр хэткли шьэфэп. Сыда
ар къызыхэкырэр, зы-
техьухьэрэр? Шлэныгъэ-
гъэсэныгъэ икьу агъоты-
рзба е ежъ-ежырэу гу-
гъуемыллыныгъэр къыз-
тырагъакуа? Сыд
иушъхьагъуми, еджапэ-
шор – АКЪУ-р къэзыухы-
хэрэр гъогум къызэрэте-
нэхэрэм гүмэкыгъор
къегъэушчы, къыпкъы-
рэкли.

АНДЫРХЪОЕ ХЪУСЕН
(1920-1941)

Альэплъэх, афэгумэкльых

Мы Иофыгъо иныр ары зы-
фэгъэхьыгъагъэр мэллылфэ-
гъум и 25-м Адыгэ къэралы-
гъо университетым и Ученэ
совет зэхэсыгъоу илагъэр. Ащ
хэлэжъагъэх мы апшээрэ еджа-
пэм илэшъхьэтетхэр, факуль-
тетхэм япашчхэр, щезыгъаджэ-
хэрэр, студентхэр, АР-м цыф-
хэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэ-
нымклэ и Гупчэ иллыкхэр,
Иофшлэпэ чыплэхэр къязыты-
хэрэр, нэмыкхэри.

Зэулкэр къызэлуиыхыгъэ ыкли
зэришагъ АКЪУ-м иректорэу,
социологии шлэныгъэхэмклэ
докторэу **Хъунэго Рэщыдэ**.
Илъэс къэс ВУЗ-м ипшээр-
ыль зэшлуиэху лъэныкъо зэф-
шъхьафхэмклэ специалистхэр
къызэригъэхьазырырэр, къызэ-
рчлитлушчырэр, ахэр шылэны-
гъэм зэрэхэзагъэхэрэм лъы-
плъэху, афэгумэкльыху, къа-
дэхьурэри, къадэмыхьурэри,
ахэм ушъхьагъоу ялэр зэрагъа-
шлэу, зэхафэу, ныбжьыклэхэм
уцуплэ тэрэз агъотынымклэ зэ-
рафэгумэкльыхэрэр, къычлатлуп-
щыхэрэр сыдигъуи янэплэгъу
зэритхэр, ясэнэхьатклэ хэти Иоф
ышлэн амал илэным игупшысэ
зэрэпхырашчырэр ректорым
къылуагъ.

Зигъо Иофыгъор тэрэзэу зэ-
шлохыгъэным джэуап фэхьурэ
доклад шъхьалэу **«Социаль-
ное партнерство в системе
содействия трудоустройству
выпускников университе-
та»** зыфиорэр АКЪУ-м плуны-
гъэ Иофымклэ ипроректорэу
Тыгъужь Фатимэ къышлыгъ.
Илъэс къэс университетым
сэнэхьат зэфэшъхьафхэмклэ
дипломхэр къаратыжышъ,
еджэныр къэзыухыгъэхэр къы-
члатлупщых. Ахэр хэти иамал
къызэрихьэу гъэшлэ гъогум

теуцох. Докладчикым къызэ-
рилуагъэмклэ, университетым
щеджэфэхэкклэ анахь чанху,
мурадым клэгулыху, гуеты-
ныгъэ еджэным физилэхэм
къызаухыкли яИоф псынклэу
зэпэфэ. Математическэ ыкли
компьютернэ Иофхэмклэ фа-
культетхэм ястудентхэм еджэ-
хэзэ Иофшлэныр зэрэрагъажьэ-
рэр, ахэм нэм къыкИдзэрэ
шлыкэ-гъэпсыклэхэр зэрахэлъ-
хэр, а зэкклэ къызаухыклэ къы-
зэрэрагъажьырэу къыхи-
гъэщыгъ. Ау студентхэм ахэ-
тых къэухыгъом зышынэхэр
рэм зэригъэгъотыгъэ сэнэхьа-
тым фэмыежъхэри, ащ къыуе-
гъашлэ хэти ыгу шлоигъом те-
тэу сэнэхьатыр къызэрэхимы-
хырэр, ны-тыхэм къаралорэм
тетэу зэрэзеклохэрэр. Иофшлэ-
ныр къязытыхэрэм анахь къа-
палэтыхэрэм ащыщ опыт зэра-
мылэр. Ащ елытыгъэу прак-
тикэ уахьтэр нахь гъэлъэшы-
гъэн зэрэфаем аналэ тырари-
гъэдзагъ.

Университетым филологи-
емклэ, журналистикэмклэ ифа-
культетхэр къэзыухыхэрэри
сыд ишлыкэм и гъэзет, теле-
видение, радио зыфэпшошт-
хэм зэрахэзагъэхэрэм, ау
юристхэр нахьбэрэмклэ къа-
ратышт лэжъапкэр ашлоцлы-
кы Иофынчэу къызэрэнэ-
хэрэм, ахэр нэлосагъэкклэ на-
хьбэрэмклэ Иофшлэпэм зэрэ-
лухьэхэрэм гу лъаригъэзагъ.
Къычлатлупщыхэрэм зэфэдэу
Иоф ашлэмэ зэрэашиогъор ахэ-
плъагъоу зэрэщымытым иягъэ
къэклоу докладчикым ылыты-
тагъ.

Еджэным гуетыныгъэ ин
физилагъэу, гъэхьагъэхэр ышлэу,
конференциехэм, олимпиадэ-
хэм, зэнэкьокъухэм пэрыт

чыплэхэр къащыдэзыху, сти-
пендие ин къызэрэатэу еджа-
гъэр Иофшлэнми зэрэфэкьула-
иштыр, зэрэхэзэгъэщтыр къы-
луагъ.

Доклад шъхьалэм къыхэ-
щыгъэ къычлатлупщыхэрэ ныб-
жьыклэхэм Иофшлэпэ арагъэ-
гъотыным пае лъэныкъохуэ
аныхь Иоф зыдашлэштхэр.

Ащ пыгъэзагъэу АР-м цыф-
хэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэ-
нымклэ и Гупчэ ипашчэу Г. Цы-
ганковам докладэу **«О дея-
тельности государственных
служб занятости по содей-
ствию трудоустройству вы-
пускников вузов»** зыфиорэр
къышлыгъ.

АКЪУ-ми, цыфхэм Иофшлэн
ягъэгъотыгъэнымклэ Гупчэми
къычлатлупщырэ ныбжьыклэ-
хэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэ-
нымклэ, мы гүмэкыгъор дэгъэ-
зыжыгъэнымклэ ашлэштхэр
(стажировкэхэр, практикэр,
«лэнэ хьураехэр», АИСТ (Иоф-
шлэн ягъэгъотыгъэныр автома-
тизированнэу гъэпсыгъэныр
ары къыкырэу) къыпчтыгъ
ыкли ахэр игъоклэ зэдаштагъ.

АКЪУ-м иректорэу Хъунэго
Рэщыдэ Ученэ советым изэхэ-
сыгъо университетым щезыгъ-
аджэхэрэм щытхьуцлэхуэ **«про-
фессор», «доцент»** зыфэ-
пшоштхэмклэ къагъэлъэгъуа-
гъэхэм аттестатхэр ариты-
жыгъ, афэгушлуагъ. Универ-
ситетымклэ къэралыгъо награ-
дэхэр зыфагъэшъошэштхэм
ыкли студентхэу стипенди-
ешохэр зэратынэу зытефэхэрэм
атегушылагъэх, ахэм ацлэхэр
къыралуагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр зэхэсыгъом *Гэ-
шынэ Аслъан къышчытыри-
хыгъэх.*

ВETERАН ИОФЫГЪОХЭР

Джыракъыехэм яхьаклагъэх

Ветеранхэм я Адыгэ рес-
публикэ совет ныбжьыклэхэм
яхэгъэгъу, яреспубликэ шлу
альэгъухуэ плугъэнхэм фэ-
гъэхьыгъэ Иофхьабзэу зэри-
хьэрэмэ зэу ащыщ «Дзэ та-
рихьым иуроку» зыцлэ эстафе-
тэр зэрэлыгъэкьуатэрэр. Та-
пэрэ илъэсхэм Теклоньгъэм и
Мафэ фэгъэхьыгъэу «Ятлонэрэ
дунэе заом ишъыпкъапл»,
етланэ «Лыхъужьныгъэм
иурокухэр» ацлэхуэ зэхашэ-
гъагъэхэм ар къаклэлъэкло.
Ахэм афэдэ тарихь эстафетэ-
хэр ащылагъэх республикэм
ирайон гупчэхэм, къэлитлүмэ
ыкли чылэхэм адэт гурыт
еджаплэхэм. Джы мары ве-
теранхэм ясовет иИофышлэ-
хэр Шэуджэн районым щыщ
къуаджэу Джыракъые кло-
хи, ащ дэт гурыт еджаплэм
иапшээрэ классхэм ащеджэрэ
ныбжьыклэхэм алукагъэх,
урок щатыгъ. Еджаклохэм
язэкьуагъэп, клэлэгъаджэхэр,
ны-тыхэр ыкли Шэуджэн рай-
оным иветеран организацие
щышхэр залым члэсыгъэх.

«Дзэ тарихьым иуроку» пэ-
ублэ гушылыкэ къызэлуиыхыгъ
гурыт еджаплэм идиректорэу
Ситымэ Джансурэ, дзэ та-
рихь эстафетэр зылэужыгъор
къэзэрэуэгъоигъэхэм агуригъэ-
луагъ ыкли лектор купым хэт-
хэм ацлэхэр къырилуагъэх.
Апшээрэ классхэм яеджакло-
хуэ къеклолагъэхэм апа-
шъхьэ къышчыгушылагъ ыкли
дзэ тарихьым фэгъэхьыгъэ
урокухэм мэхъанэу аратырэм
щигъэгъозагъэх ветеранхэм я
Адыгэ республикэ совет ит-
хьаматэ игуадзэу Цыклушъэ
Аслъан. Ар ячылэ щышты,
джыракъые еджаклохэм го-
пэшхо зэрэащыгъуэр къыу-
шыхьатэу бэрэ Іэгу къыфы-
теуагъэх. Лекторым блэклы-
гъэ Хэгъэгъу зэошхом къэбар
шъыпкъэу пылыр еджакло-
хэм ІупкІэу къызэрафило-
тагъэр инэу агу рыхыгъ. Ащ
аныхьэу къыхигъэщыгъэхэр
тикьэралыгъо щыпсэурэ цыф-
лэпкъ зэфэшъхьафхэр зыч-
зыпчэгъоу зэкъотхуэ фашист
пый мэхьаджэм зэрэпэуцу-
жыгъэхэр, И. В. Сталиным
Иофышхоу ышлагъэр ыкли
фронт зэфэшъхьафхэм алу-
гъэ дзэклолхэм альэгъугъэ
кыныр хьаулыгъэ зэрэмы-
хьугъэр ары. Адыгэ нэгъыри-
блэу Советскэ Союзым и
Лыхъужьышлэ лъаплэ къыз-
фагъэшъошагъэхэм якъэбари
лекторым къылотагъ.

Илъэсипллым къыклоцІ зэо
хьылъэхэр зыдэщылэгъэ чы-
плэхэр, ахэм Адыгеим икыгъэ
цыфхэр зэрэащызэуагъэхэр,
Лыхъужьхэм ацлэхэр клэлэ-
еджаклохэм къызэрафелуатэм,
еджаклохэр бэрэ Іэгу къыфы-
теуагъэх лекторым. Фашист
Германием тыхэгъэгъу зэошхо
къыришыллэным зызэрэфи-
гъэхьазырыштыгъэр уроком
къызыщелуатэм, а лъэхъэнэ
кыным фэгъэхьыгъэ фронт
орэдхэм ащышэу советскэ

композитор цлэрылоу А. Алек-
сандровымрэ усаклоу В. Ле-
бедев-Кумачрэ зэдаусыгъэу
«Священная война» зыфи-
лорэр «Оптимист» зыцлэ ве-
теран хорэу лекторхэм ягъу-
сэм къызеилом, еджаклохэр
бэрэ Іэгу теуагъэх. Джащ фэ-
дэу лекторхэм къалохэрэр зы-
зэпыуклэ, хорым орэд дахэ-
хэр къыхидзэзэ, урокыр кьла-
гъэ. Хорым Тхьабысымэ
Умарэрэ Мэшбэшлэ Ис-
хьакърэ зэдаусыгъэ орэдэу
«Адыгея родная моя» зы-
филорэри къылуагъ. «Бухен-
вальдский набат» зыцлэ орэ-
дыми едэлугъэх.

Дзэ тарихьым фэгъэхьыгъэ
уроком хэлэжъагъ Хэгъэгъу
зэошхом буж шылэгъэ ло-
кальнэ заохэм ахэтыгъэу,
Мыекьуапэ щыпсэурэ вете-
ранэу, отставкэм щылэ под-
полковникэу Фазиль Маме-
довыр. Мы лым боевой на-
градэ зэфэшъхьафхэр илэх.
Афганистан ыкли нэмыкІ
Іэкыб къэралыгъохэм ащы-
Іэгъэ заохуэ ежыр зыхэлэ-
жъагъэхэм якъэбархуэ еджа-
клохэм къафилоутагъэр бэ. Чэ-
чэным шыклогъэ заом клэухуэ
фэхьугъэм ныбжьыклэхэр
щигъэгъозагъэх. Отставкэм
щылэ офицерым къылотагъэ-
хэм атефэу ветеран хорым
орэдэу къылуагъэми цыфхэр
ыгъэрэзагъэх.

Тапэрэ илъэсхэм лы-
хъужьныгъэм иурокухуэ зэхат-
щытыгъэхэм лектор нэгбы-
рэ зыдыбл ахэлажъэщтыгъ.
Ахэр Адыгэ Республикэм и
Къэралыгъо Совет — Хасэм
идепутатхэм ащышыгъэх,
апшээрэ ыкли гурыт еджа-
плэхэм яклэлэгъэджагъэх, от-
ставкэм щылэ офицерыгъэх,
Хэгъэгъу зэошхом хэлэжъэгъэ
зэолхэм ащышыгъэх, журна-
листыгъэх. Урокхэр үзлэпа-
щэу зэришэщытыгъэх ветеран-
хэм я Адыгэ республикэ совет
итхьаматэу Г. Барташук.

Джыракъые районым
икъоджэшхомэ ащыщ. Хэ-
гъэгъу зэошхор къызежъэм
хулыфгыгъэ чыпхьыгъэу дэс-
хэр чылэм дашыгъэх, ахэм
ащышэу хэклодагъэри ма-
клэп. Гукъау нахь мышлэми,
фронтвикхэр типсэуплэхэм
нахь маклэ ащэхьух. Респу-
бликэмклэ адыгэ чылэ 13-мэ
заом хэтыгъэхэр адэсыжъхэп.
Джыракъые зы адыгэ фрон-
товик закъу къыдэнэжы-
гъэр. Ахэми еджаклохэр аша-
гъэгъозагъэх.

«Дзэ тарихьым иуроку» хэ-
лэжъагъэх ветеранхэм я Шэу-
джэн район совет итхьаматэу
Ацумыжъ Кушчыку, Джыра-
къые къоджэ администраци-
ем ипашчэу Нэгыркъо Казбек,
ветеранхэм япэублэ къоджэ
организацие итхьаматэу Бай-
къулэ Анатолий, нэмыкхэри.

**ШЫМЫГЪЭХЪУ
Мурат.**

Ветеранхэм я Адыгэ рес-
публикэ совет ипресс-
секретарь.

Адыгэ Республикэм и фермерхэм я 19-рэ зэфэсэу шылаштым зыфагъэхъазырзэ, 2011-рэ илъэсым лофшлагъэу шырылэхэр шызэфэхъысыжыых, тапэкIэ зэшлуахын фаехэр рахъухъэх. Ахэм афэгъэхъыгъэу Адыгеим и фермерхэм я союз итхьаматэу Бэгъырэт Сэфэрбый кытфилотагъэхэр мыщ кыкIэлъыкIоу кыыхэтэутых.

— Тызыхэт лъэхъаным кы-хэфэгъэ мэфэ ошлукхэр кызыфагъэфедэхъэ зигъо гъэтхэ губгъэу лофшлэхэр фермерхэм зэшлуахын, — кырегъажъэ икьIотэн Бэгъырэт Сэфэрбый. — Бжыхъасэхэр къзы-гъэкIыгъэхэм гъомылышлу афэхъушт минеральнэ чIыгъэшлукхэр ахэм апэрэу алэклагъэхъагъ, мы мафэхэм ятIонэрэу яшлушIэгъэным фэгъэхъыгъэ амалхэр зэрахъэх. Джы анахъэу зыпылхэр гъэтхэсэ зэфэшъхъафхэр зыщапхъыштхэ чIыгукхэр гъэхъазыргъэнхэр ары. Гъатхэм губгъом шызэшлуахырэ пстэури ялэжыгъэ хъасэхэр бэгъонхэм лъапсэшлу зэрафэхъуштхэр дэгъоу къагурло.

Зэфэхъысыжыын икьуни тифермерхэм яI. ИкIыгъэ илъэсым ахэм къафэгъэзэгъэ чIыгу жьокIуплэхэр проценти 6-кIэ нахъыбэ хъугъэх. Джы зэкIэ лэжыгъэхэр зыщапхъы-хэрэ чIыгукхэу республикэм илэхэм япроцент 54-рэ хъугъэ фермерхэм къафэгъэзэгъэр. ГъэрэкIо мэкъумэщышIэ-фермер хъызмэтшIаплэхэм пстэ-умкIи зернэ лэжыгъэ зэфэшъхъафхэу тонн мин 234,5-рэ, тыгъэгъэзэ тонн мин 65-рэ, сое тонн мини 2-м фэдиз, хэтэрыкI ыкIи нэшэ-хъырбыдз тонн мини 5 къахъыжыгъэ. Республикэм зэкIэ кыщахъыжыгъэхэм ащышэу фермерхэм аугъоижыгъэр лэжыгъэмкIэ процент 55-рэ, тыгъэгъазэмкIэ процент 67-рэ, соемкIэ процент 50, хэтэрыкI-хэмкIэ ыкIи нэшэ-хъырбыдз-хэмкIэ процнт 74-рэ мэхъу. 2010-рэ илъэсым егъэпшагъэм, тифермерхэм гъэрэкIо къахъыжыгъэхэр лэжыгъэмкIэ проценти 2-кIэ, тыгъэгъазэмкIэ процент 18-кIэ, нэшэ-хъыр-

Язэфэс пэгъокIыхэзэ

быдзхэмкIэ фэди 1,8-кIэ нахъыбэ хъугъэх.

Анахъ кьиньыбэ зыпылты былымхъунымкIи тифермерхэм гъэхъэгъэ шIуклаехэр ашыгъэх. БылымпIэшгъэ пчъагъэу алыгъыр процент 12-кIэ, ащ шыщэу чэмхэр процент 24-кIэ, щагубзыухэр проценти 4-кIэ нахъыбэ хъугъэх. Фермерхэр арых республикэм зэкIэ шэу щалыгъым ызыщанэ, мэлхэм-рэ къохэмрэ япроцент 16,7-рэ зыфэгъэзэгъэхэр. Ахэм яшлуагъэкIэ, 2011-рэ илъэсым кы-щахъыжыгъэр, ащ ыпэрэ илъэ-сым къахъыжыгъагъэм елгы-тыгъэмэ, лымкIэ фэди 1,5-кIэ, щэмкIэ процент 11,2-кIэ, чэт кIэнкIэмкIэ процент 21-кIэ нахъыбэ хъугъэх. Ащ анахъэу фзэыщагъэхэм зыкIэ ащыщ банкым чIыфэу кылахырэ афэгъэфедзэ, унагъохэм алыгъ былымхэм ащыщхэр фермер хъызмэтшIаплэхэм ащэфынхэ зэралъэкIыгъэр.

Мэкъумэщ хъызмэтым зэкIэ кытырэ продукцием ибагъэ республикэм и фермерхэм гъэрэкIо джы шыIэ уасэхэм ате-лгытагъэу сомэ миллиарди 3-м джары нагъэсын зыкIалъэ-кIыгъэр. Ар проценти 9-кIэ нахъыб 2010-рэ илъэсым ащ фэдэ къэгъэлъэгъонэу ялагъэхэм нахы. Пчъагъэу кызыфэсIуа-гъэхэр мымакIэхэм, ахэм дэ-

гъоу къагъэлъагъэ тифермер-хэм ялофшлагъэхэм республи-кэм иэкономикэ чIыплэу ща-убытырэр нахъыбэ зэрэхъурэр.

Республикэм фермерхэм афэгъэзэгъэ чIыфэт коопера-тив 14-у шызэхъагъэм ахэ-хъанхэ алъэкIышт унэгъо унэе

хъызмэтзехъэхэри. Ахэм пэ-щэныгъэ адызэрехъэ коопера-тивэу «Фышт» зыфилорэм. 2011-рэ илъэсым мэкъумэщы-шIэ-фермер хъызмэтшIаплэ-хэм ахэм чIыфэу аратыгъ сомэ миллиони 148-м фэдиз хъазыр. Ыпэрэ илъэсым ара-тыгъагъэм ар фэди 1,5-кIэ на-хъыб. Кооперативхэм ахэтых пайщик 600 фэдиз. ЧIыфэу аштэхэрэр игъом пщыныжы-гъэнхэмкIи лофхэр мыдэу зэхъагъэх.

Кооперативхэм ялофшIа-уасэ ептын хъумэ къуаджэу Блащэпсынэ шызэхъагъэу «ПсынэкIэчъ» зыфилоу Шыщэ Мыхъамодэ зипащэр къахэ-гъэщыгъэн фае. ИкIыгъэ илъэ-сым ащ ипайщикхэм сомэ мил-лион 32-рэ чIыфэу аритыгъ. Ащ ишлуагъэкIэ къуаджэм шы-псэхухэр фермерхэм КамаЗ-м фэдэ автомашини 3-рэ шэрэхъ-хэр зыкIэтхэ трактори 3-рэ ащэфыгъ. Мы къуаджэм губ-гъо лофшIэнхэм язэшIохын зэ-рзэхъащэшттым фэгъэхъыгъэ гушыIэ шызэхъагъэшттэп, анахъ лофыгъо шъхъалэу ялэр чIыгу-лэжыным кырагъэтэу къа-хъыжырэ нахъыбэ шыгъэ-ным фэшI чIыгу кызыдрахы-щтыр ары.

Кооперативэу «Кошхъабл» зыфилоу Къушхъэ Аскэрбый зипащэм ифонди сомэ милли-

он 28-рэ мэхъу. Джащ фэдэу ялофшIэн мыдэу зэхъащэ ко-оперативхэу станицэу Джа-джэ шыIэ «Надежда» зыфи-лоу Александр Зыбиныр, къуа-джэу Хъакурынэхъаблэ дэтэу «Фарз» зыплэу КIэрэщэ Азэ-мат зипащэхэми. Фермерхэр агъэразэх кооперативхэу кыалэу Мыекъуапэ, станицэу Кужор-скэм, селюу Натырбые ащызэ-хъагъэхэм.

ООО-у «Россельхозбан-кым» икьутамэу Мыекъуапэ дэтым мы илъэсым щегъэжъа-

гъэу чIыфэт кооперативхэм займэхэр ятыгъэнхэм зэхъокIы-ныгъэу афишIыхэрэм уагъэрэ-зэнэу шытэп. Джы ахэм зы илъэс ныIэп чIыфэу къафи-тIупшыхэрэр кызыэрариты-щтыр. Фермерхэм ыкIи мэкъумэщ кооперативхэм ар агу римыхъэу зыкысфагъазэ ащ хэкIыплэ горэ кыфэдгъо-тынэу. Ар етIани арэуштэу ашIыным зыщыпылхэ лъэ-хъаным ащ фэдэ лофхэм апэ-луагъэхъанэу республикэ бюд-жетым кыкIыгъэ сомэ милли-они 10-у АКБ-у «Майкопбанк» зыфилорэм илгыр илъэсищ хъугъэу агъэфедэрэп. Тикоопе-ративхэм ащыщ горэми а ахэ-щэм шыщ кыIэкIэхъагъэп.

Къыхъэгъэщы сшIонгъу фермер хъызмэтшIаплэхэм кооперативхэм япчъагъэ аужырэ илъэсхэм зэрэхъы-хъорэр. Уахътэм нафэ кы-зэришIыгъэмкIэ, фермерхэм апае чIыфэт кооперативхэр чIыплэ пстэуи ащызэхъэ-гъуай. Къуаджэм шыгъоты-гъуаех ащ тхьаматэ ыкIи бух-галтер фэшIыгъэштхэр. Ащ да-кIоу Теуцожь районым ыкIи Адыгэ-кыалэ фермерхэм япчъа-гъэ къащыщыкIагъ, Тэхъутэ-мыкьое районым шызэхъа-гъэри макIэ.

Тызыхэт лъэхъаным тирес-публикэ фермер хъызмэтшIа-

плэу итыр мини 2-м къехъу. Ахэм ахэгъэхъогъэным яамал-хэр тызыхэт уахътэм шыIэхэп. АпэрэмкIэ, фермер хъызмэт-шIаплэхэр зыдэлъжъэнхэ алъэ-кIышт чIыгум фэдиз зымыIэу ахэтыр бэ. ЯтIонэрэмкIэ, ащ-кIэ ящыкIэгъэ социальнэ базэр къуаджэм джыри иIэп. Ныб-жыкIэхэр лофшIаплэ фаехэу кыалэм езэрэгъэкIух. Фермер-хэм ящыкIэгъэ механизатор-хэу тильэхъанэ техникэм лоф-езыгъэшIэштхэр агъотыхэрэп. Тызыхэт уахътэм къэралыгъор фермерхэм кызырафыщытыр зэблэхъугъэ зымыхъукIэ, тилэ-хэми япчъагъэ хэпшыкIэу кызыэрэщыкIэщтыр гъэнэфа-гъэ. Лэжыгъэхэр зыщапхъы-хэрэ чIыгукхэм япчъагъэ гъэрэ-кIо зи хэмыхъуагъэ пэтзэ, суб-сидиеу къаратырэм кышы-кIагъ. Къэралыгъом илэпыIэ-гъу хэхъоми, ащ инахъыбэ дэ-дэр зыукIэхэрэр хъызмэтшIэ-плэ инхэр арых, нахъ хъызмэт-шIэплэ цыкIухэу бэ пчъагъэ хъухэрэм кыалыгъэсирэ шыIэп.

Джыри зы лофыгъэ кыхъэ-гъэщы сшIонгъу. ИкIыгъэ илъэ-сым итыгъэгъэзэ мазэ чIыгум кадастрэ уасэ фэшIыгъэным кIэхухэу фэхъугъэм фермерхэр зэримыгъэрэзэрэр ары. Ащ ыпкъ кыкIэу чIыгу Iахъэм ауасэ районхэм ыкIи къоджэ псэуплэхэм соми 3-м щегъэжъа-гъэу 11-м нэсэу ащыхъагъэ. Ахэм яинагы хэхъуагъэп, шлуа-гъэу ахэлыми хэпшыкIэу зы-кыIэтыгъэп. Ащ узфищэщтыр зы: чIыгум пае хъакулахъэу атырэм мымакIэу хэхъошт. ЧIыгур атегощэгъэным фэгъэ-зэгъэ фондхэм ар фермерхэм къащашъфыныр бэкIэ нахъ къэхъылыгъэп.

Кызыщысыухыным кыхъэ-гъэщы сшIонгъу 2012-рэ илъэ-сыр тифермерхэмкIэ зэрэмы-псынкIэгъошттыр. Ау сицыхъэ пытэ телъ республикэм ифе-рмерхэм гъэтхэ губгъо лофшIэн пстэури мыдэу зэрэзэшлуа-хыщтым.

*Зыгъэхъазыргъэр
ЛIЭХЪУСЭЖЪ
Хъаджэрэпбый.*

Хэта къоджэ урамхэр зыгъэцэкIэжыыштхэр?

БэмышIэу Теуцожь районым шыщ къуаджэу Очэпщые ты-щылагъ. Мыщ инахъыжъхэм ащышэу Шъхъэлэхъо Хъару-нэ (илъэс 86-рэ ыныбжъ) лы губзыгъэу, шIэжъ дэгъуи илэу, кыуиуиони ышIэу зэрэщытым тыщыгъуазэти, очэпщыехэр зыдэщысыгъэхэ чIыплэхэр, зэ-рэкошыгъэ пчъагъэр, Нэхэе ллакъор кызыхэкIыгъэр, нэмыкI упчIэхэм яджэуапхэр зэдгъа-шIэхэ тшIонгъоу ыдэжъ тыкIо-гъагъ. АпэрэмкIэ зыгъэмыгъо-тым, ятIонэрэуи чылэм ивете-ранхэм ясовет итхьаматэу Де-лэкъо Рэщыдэ тигъусэу ыдэжъ тыщылагъ. ТызгъэгумэкIы-щтыгъэ лофыгъохэм афэгъэ-хъыгъэу кызыдгъэшIагъэхэм нэужым шлуащыдгъэгъозэшт.

Непэ зигугъу къэтшыI тшIо-игъор тызэрыкIогъэ къоджэ урам гупчэу Нэхэе Даутэ ыцIэ зыхъырэм изытет ары. Ар зэрэ-дэй дэдэр нэрылгъэу кытфэ-хъугъ ащ тытехы, джабгъумкIэ

тыкIуи лъэмыдж кIэшIагъэу Псэкъулсэ телым ыльэныкьо-кIэ зытэгъазэм. ЗэфэдэкIэ гъо-гур иутыгъ, машэм машэр кы-гот, ащыуухъани умылэкIэу, автомашинэ лъакъохэр кы-кIиутыштхэм фэдэу уарэкIо.

ТызфэкIуагъэр къэсымы-гъотыгъэу кызысэгъэзэжыым Советскэ Союзым и Лыхъу-жъэу Нэхэе Даутэ ыцIэ зыхъы-рэ урам гупчэр зэфэдэкIэ ащ фэдэу дэимэ зэдгъэшIэным фэшI чылэм тыкыдэмыкIы-жъэу занкIэу къоджашъхэмкIэ течъэхи, КIэныплэ ибгыехы-гъом тынэсыгъ. Ау лыхъу-жыым иунэрэ исаугъэтрэ зы-дэщыIэхэ лъэныкъомкIэ гъэ-зэгъэ гъогум гъэцэкIэжыын го-рэхэр ищыкIагъэми, изытет узэгъышт.

Ащ ыпэкIи районым ивете-ранхэм ясовет итхьаматэу Нэ-мытIэкъо Юрэ тыригъусэу за-ом иветеранэу Гъобэкъуае шы-псэурэ ГъукIэлI Зулихъанэу

пшъэшъэ ныбжыкIэ дэдэу лы-гъэчъэ зэо мэхъаджэу нэмыщ-хэм кыташылIэгъагъэр зынэ-гу кIэкIыгъэм дэжыи тыщылагъ. ТызфэкIогъагъэр зыныбжъ хэ-кIотэгъэ адыгэ бзылфыгъэм районым ипашэу Хъачмамы-кьэ Азэмат Теклоньгъэм и Ма-фэ ехъулэу фишIэмэ хъуштыр кызыдгъэшIэнэу арыгъэ.

ГъукIэлI Зулихъан зыдэщы-сыр дэгъоу тэшIэ, шыIэныгъэ ыкIи зэо гъогуоу кыкIугъэхэм афэгъэхъыгъэ тхыгъи тигъзет кыдгъэхъагъэ. Арыти, чылэ гупчэм тызынэсым асфальт гъогум тыкытекли, шъхъалы-жыыр зыдэщытымкIэ зытэгъа-зэм, тызтехъагъэр тхъамыкIа-гъу. Машэм машэр кыгот, ты-кыдидзыезэ Пшыщэ Iушъо машинэмкIэ тынэси, тиIоф къэдгъэцакIи, къэтымыгъэзэ-жъэу нахъышлуным тенгъуи лъэмыджыжыымкIэ рекIокIырэ гъогумкIэ тыкыдэкIыжыгъэ. Ау ари тызэрыдэхъэгъэ гъогум

нахъ мыдэгъоу кыкIэкIыгъэ.

Джэджэхъэблэ кIоцIым ура-мэу илэхэри зигугъу къэтшыIы-гъэхэм анахъ дэгъухэп, гъэцэ-кIэжыныхэр ящыкIагъ. Къуа-джэм дэт фирмэу «Синдика-Агром» имеханизированнэ хъа-мэ (джы ар техникэ гъэуцуплэ ашIыжыгъэ) лэжыгъэу къа-хъыжырэ зэчIатэкъорэ скла-дышхохэр шызэготых. Бжы-хъэрэ автомашинэ инхэмкIэ лэжыгъэр дашын зыхъукIэ, ахэр зыщашъчыштхэ щэчалъэр хъамэм метрэ зыбгъупшыкIэ пэчыжъ. Илъэс пчъагъэ хъу-гъэшъ, ащ мыжыо гъогу еклоу афэшIырэп. Бжыхъэ оялэ зы-хъукIэ, автомашинэ ушъэгъэ-шхохэр хэнэх, тракторхэм-кIэ кыхалэшъужыых, асфальт гъогум псынжыыр кытыра-хъэ, кIэлэеджакIохэр зэрыкIорэ гъогуи тыралгъашъ, ахэр акъутэх, къоджэдэхэр агъэ-тхъаусыхэх.

Зигугъу къэтшыIыгъэ лофы-

гъохэм къоджэ шылакIэр къа-гъэдахэрэп, къагъэтхъамыкIэ нахъ. Мафэ къэс къуаджэхэр нахъ IыгъэкI зэрэхъухэрэп, ныб-жыкIэхэр ахэм зэрадэкIэхэрэп хэти ешIэ. Мы Iофым икIыгъо горэ кыфэгъотыгъэн фае.

Къыдгурло зигугъу къэт-шыгъэу къуаджэхэр зыхэхъэхэ-рэ чIыплэ койхэм япашэхэу Кушъу Аслъани, Теуцожь Бис-лъани, Уджыхъу Алыйи, нэ-мыкIэхэми гъогухэр ашIынхэр хэгъэкли, ахэр рагъэцэкIэжыын-хэу мылкъуи техники зэря-мыIэр. Ау ащ кыкIырэп ныла ущысыныр? Хэта узэгъэщыти, кьэклэнышъ оу Iоф пфэзы-шIэщтыри? Спонсорхэр, къуа-джэм икIэлэ плугъэхэу зэшIокI зилэхэу хэдзыгъо лъэхъаным къадеIэнхэу зылоштыгъэхэр агъэгумэкIынхэ, нэмыкI икIы-гъо горэхэми алыхъунхэ фае.

Зигугъу къэтшыIыгъэ гъогу-хэм ягъэцэкIэжыын бэшхоп ищыкIагъэри. Мыжыо кухъэ пчъагъэхэр къафэмыщэштхэ-ми, грейдерхэр зэгъэгъотыгъэ-хэу огушхо кьэмыхъузэ илъэс пчъагъэхэм кюветхэм адэтэ-къогъэ мыжъор къадэхъыжы-гъэу, гъогухэри цIэнтхъугъэхэу зэгъэфагъэхэмэ, мэшэ иуты-гъэу ахэм ялэхэри нахъ макIэ хъуштых.

НЭХЭЕ Рэмзан.

ШЫХЪАНЧЭРЫЕ-ХЪАБЛ. Джары ыцлэр къуаджэу сыкызыщы-хъугъэм ыкйи сызыщанлугъэм. Сыкызыльфыгъэ сяни сяти щылэжьхэп, сыкызыщыхъугъэ къуаджэри Краснодарскэ псылыгыплэр ашы зэхум агъэклодыгъэ псэуплэхэм ащыщ. Ау сянэ-сэтэхэри сикъуаджи сышлэфэклэ сщыгъушэштхэп.

Гурыт еджаплэр кызысы-ухыгъэм шегъэжьагъэу сэ хы лүшбм лүт къалэу Геленджик псэуплэ сфэхъугъ. Ильэс 55-м ехъугъ сызыдэсыр, ау сикъо-джэгъухэм бэрэ сахэхъэ, сигуапэу сфэлэкыштымклэ сэдэлэпылэ. Сикъуаджи, ащ дэ-сыгъэ цыфхэри бэрэ сыгу къэ-кыжых, анахъэу сйахыыл-хэр сынэгу кыкльуцожых. Ахэм ащыщ адыгэ тхаклоу Лъэустэн Юсыф, ар кызы-хъугъэр мэлылфэгъум и 25-м ильэс 99-рэ хъугъэ.

Юсыф ятэу Ибрахимэ сэ сятэу Хысэм ышынахы-жыгъ. Яунэхэр зепэлагъэу щытыгъэх, яхатэхэр зэклары-лыгъэх. Сятэш Ибрахимэ иунэ псыхъоу Псэкьупсэ зэрэ-пчэжыагъэр метрэ 50-м нахыбагъэп.

Лъэустэн Юсыф гъусэхэр кызыдшэхэти, ятэ иунэу кызы-щыхъугъэм къаклоштыгъ. Ахэм ащыщыгъэх адыгэ тхаклоху Кларэщ Тембот, Еутых Аскэр, Пэрэныкы Муратэ, Жэнэ Къырымызэ, зэлашлэр нэмык цыфхэри. Къоджэ-дэхэр хъаклэхэми, Юсыфи бэрэ гушылэгъу къафхъушты-гъэх. Жэнэ Къырымызэ иусэ-хэм тикъуаджэ къащеджэу сыззредэлүштыгъэри сыгу къэкыжы. Джы зигугъу къэс-шыхэрэр Юсыф кылотэ-гъагъэхэм ащыщых.

1926-рэ ильэс, бжыхъэ хэ-клогатгъ. Совет хабзэр кызы-дахыгъэр ильэси 9 зэрэхъурэм ехыллэгъэу Шыхъанчэрые-хъэблэ дэхъагъум джэ хэку джэгъу шашы. Гъучл лъэмы-джэу Псэкьупсэ тырашыха-гъэр а мафэм кызызлуахы. Краснодари бжэдыгъу къуа-джэхэми къарыкыгъэхэу цыфзэхэхэм а мафэм бэ къе-клоглэгъагъэр. Зэлүклэшхоу шылагъэм кышыгушылагъ Хъахурэтэ Шыхъанчэрые. Кларэщ Тембот ытхыгъэхэм ащыщхэм къяджагъ. Ильэс 14-м ихъэгъэ Лъэустэн Юсы-фи усэмэ къяджагъ.

Нэужым тхэнэу регъажъэ. Тиадыгэ тхакломэ латиницэ хъарыфхэр агъэфедэхэзэ атхы-гъэ усэхэр, тхылхэр кыда-гъэкыхэу аублэ.

Юсыф Хэгъэгъу зэошхом хэлэжьагъ. 1941-рэ ильэсым дащи 1946-рэ ильэсым кы-

Шуклэ сыгу къэккыжы (Лъэустэн Юсыф кызыхъугъэ мафэм фэгъэхыгъ)

гъэзэжыгъагъ. Заор оклофэ иунагъо Шыхъанчэрыехъаблэ кыши, дэсыгъ, кызыгъэзэ-жыым къалэм ыщэжыгъагъ. Зэо гъогухэр кыин альэгъуэ зэрэзэпачыгъэхэм фэшхъафэу, Сталинград лъэныкыомклэ щы-лэхэу адыгэ унагъо горэм зэрэ-лүклэгъэгъэ шыклар Юсыф ыгу къэккыжыштыгъ.

Заом ильэхъан къэралыгъо унашъо шылагъ тыдрэ чыпш, унагъохэри зэрэхэтэу, фронт-тым ишыклагъэхэр хабзэм али-хынхэу (ыштэнэу).

... Автоматчик нэбгыритлү кыыригъэгъусэхэи, командир-ым Юсыф унашъо кыфи-шыгъагъ: дээр зыдэт стани-цэм щыпсэурэ унагъохэр къа-клүхаштых, дзэклоглэм ара-гъэшхын гъомылапхъэ къа-угъоинт. Ау ежхэм апклэ нэ-мык зэуаклохэми ар къаклү-хэгъэхэагъэу кычлэкыгъ, шхыныгъохэр къязытыгъэхэр мэклагъэ.

Шъхалыр зылэ иль уна-гъом нахъ зыгорэ кыытын-кли зэрэнэгугъор къаралуй, Юсыф гъусэхэр илэу ащ екло-лагъэх. Хъулыфыгъэ горэ кыкыгъ, ащ бзылфыгъэ ыуж итыгъ, къаклэлъыкыла-гъэр — нэр ыгъэшхэклэу, ын-хэр ошгъогу шхэонтлэ дахэу, ышхъац ыбг къэсэу пшъэшъ-жый.

Къаратын зэрамылэр кыза-ралом, Юсыф яунэ кыалыхъун зэрэфитхэр, къагъэпцлагъэх хъумэ, бырсыр юфым кыкыдн зэрилэкыштыр агуригъэ-луагъ. Пшъэшъэжыем шта-гъэу адыгабзэклэ ятэ рилуагъ: «Хъаджыгъэ тлэклоу гъэбы-лыгъэу тилэр ят, кызагъот-клэ, мыхъун кыгъашлэшт». Зылухъагъэхэр зэрэадыгэ уна-гъор кыгурылуагъэу, Юсыф игъусэхэм ауж зыкыыригъа-

ни, зыщышхэмклэ адыгабзэклэ яупчылгъ. Къуаджэу Пчыха-лыкыуае зэрэщышхэр, Дзыбэ зэралэкъуацлэр кыыралуагъ. Юсыф ыгу къэккыжыгъ Шы-хъанчэрыехъаблэ пэгъунэгъу къуаджэу Пчыхаллыкыуае Псэкьупсэ псы шъхал щызи-лэгъэ Дзыбэхэр зэрэдэсыгъэ-хэр, кулакклэ алъытэхэи зэрэда-щыгъагъэхэр. Джыри Дзыбэ-хэм ясэнахъатклэ дэгъоу юф зэрашлэрэр, тыдэ шылэхэми, лэжыаклэрэ псэуклэрэ зэра-шлэрэр инэрылэгъугъ.

Зэоуж лъэхъаным Юсыф итхыгъэхэр гъэзетым кыха-утыштыгъэх, тхылхэр ытхы-штыгъэх. Общественнэ пшъэ-рылэу зэрихъэщтыгъэр ма-клэп. Къалэми хэкуми депута-тэу ащыхадзэу хъугъэ.

Краснодарскэ псылыгы-плэр ашлынэу зырагъажэм псыхъоу Пшыщэрэ станицэу Рязанскэмрэ азыфагу дэлъ къужъялэу гектар пчагъэ хъурэр, пынджжэгъэкыплэ чыгу ашлыштхэм ахагъэ-хъонэу мээу тыраупкыхэр-рэм ахагъэхъагъагъ. А чыгур Адыгэ хэкум хахъэщтыгъэп. Ащ пае кымыгъанэу Юсыф КПСС-м икрайком иапэрэ серетарэу С. Ф. Медуновым джэ клогъагъэ ыкйи а къужъ-ялэу кыщаугъоирэ къу-жым цыфхэр гъаблэм хищы-жыхуэ бэрэ зэрэхъугъэр фи-логатгъ. Джащ фэдэу, къужъэ-елъ мээ лэпэс къабзэм гъо-бэкъуаехэмрэ станицэу Рязан-скэм дэхэмрэ маевкэхэр ша-шыштыгъэх, щызэлүклэшты-гъэх, зыгъэпсэфыплэ чыплэу ялагъ.

Юсыф къужъялэу амы-гъэклогынэу С. Медуновым елэлуагъагъ, ау зыфаер кы-дэхъугъагъэп. «О узгъэгумэ-кылэр къужъялэу пындж-

лэжыплэ ашлынэу унашъо аштагъ. Партием упэуцужы», — кыырилогъагъ. Къу-жъялэу агъэклогыгъагъ, пынджи кыщагъэклын альэ-кыгъагъэп. Джащ фэдэу юф кыныбэмэ Юсыф агъэгумэ-кыштыгъ, икыарыу ахиль-хъэщтыгъ.

Адыгэ хэкум итхаклохэм я Союз исекретарэу зыщэтым тхэныр езыгъэжыгъэклэ ныб-жыккэхэм усэ дэгъухэр уз-лэпашэу, тхылъ шъхъафэу кы-дэбгъэклынхэу атефэу бэрэ кызырэфыхыштыгъэхэр Юсыф кылотэжыштыгъ. Ау партием ищытху кыемыбэ-клэу, «урис шынахыжы» кыххэмыгъэщымэ, тхылхэр дэгъоу тхыгъэхэми, кыдэб-гъэклынхэклэ кынышхуагъ.

Шыхъанчэрыехъаблэхэр 1971-рэ ильэсым къуаджэм кыдагъэкыхы, Адыгэкъалэ дагъэтлысхъагъагъэх. Къуа-джэр зытетыгъэ чыгум ызы-ныкыом Краснодарскэ псы-лыгыплэм идамбэ тырашы-хъагъагъ, чыгоу къэнагъэм, изын хабзэм кылахи, цыф-хэм яахышэклэ къуаджэм иса-угъэт тырагъэуцогъагъ, чыг-хэр кыырагъэтлысэкыгъэх, чэу лъхъанчэклэ къашыхъагъ.

Саугъэтыр кызызлуахы зэ-хъум Шыхъанчэрыехъаблэ дэ-сыгъэхэр зэккэ, зыныбжэ хэ-клогатгъэхэри ахэтэу, кызыз-хъэхъагъагъэх. А мафэм Лъэ-устэн Юсыф тикъоджэ класэ, ащ дэсыгъэ цыфхэм якъэбар-хэр гъэшлэгъонэу кылотэгъа-гъэх.

Тикъуаджэ щыщхэу зэо-шхом хэклодагъэхэм ацлэхэ-ри саугъэтым тетхагъэх. Непи Шыхъанчэрыехъаблэ итлы-сыплагъэр хагъэкылаклэрэп, ильэс къэс саугъэтыр зыдэ-щыт чыплэм цыфхэр маклох, аукуэбзы. А чыплэр Юсыф шлэфэ иклоплагъ.

Юсыф «УФ-м культурэмклэ изаслуженнэ юфышлэшху», «УФ-м культурэмклэ изаслу-женнэ юфышл» зыфилорэ цлэ лъаплэхэр кыфагъэшъоша-гъэхэу щытыгъ.

Ыкыоу Тембот (Кларэщ Тембот ихъатырккэ ыцлэ фа-усыгъ) УФ-м изаслуженнэ ма-шинэшл, ВИМС-м (Всероссий-ский институт мягких сплавов) иинструктор шъхъа. Ыкыо нахыкылау Руслъан Урысые Федерацием изаслуженнэ врач, Мыекыопэ кыэлэ сымэджэщым реанимациемклэ иотделение ипаш. Ылхъоу Саидэ Крас-нодар дэт ЗИП-м иэкспертнэ цех ипэшагъ, Щытху пхъэм-бгъум зисурэт тетхэм ащы-щыгъ. Ныбжыккылау идунай ыухыгъ.

ЛЪЭУСТЭН Борис.
къ. Геленджик.

Шьоры тызщыгугырэр

Къалэм шаплурэ адыгэ клэлэцлыккылау янахы-бэм адыгабзэр ашлэрэп. Ащ ушхъагъубэ ил. Ежъ ны-ты дэдэхэми яныдэльфыбзэ ашлэ-рэп, ашлэми, урысыбзэккэ ялфыгъэхэм адэгущылэх. Етлани клэлэцлыккылау зыхэт-хэр зэккэ урысхашъ, урысы-бзэр шлэхэу алул мэхъу. Гукъау нахъ мышлэми, адыгэу иныдэльфыбзэ зышлэхэрэм япчъагъэ мафэ къэс кыщэ-клэ. Сэ зэрэслыгъэрэмклэ, мы юфыгъом нэбгырэ пэпчэ фэ-лэккыштыр хишлыхъэмэ, маклэми, ишлуагъэ кыгъэклогн ылэккышт.

Сэ клэлэцлыккылау ыгыплэу N 29-м клэлэплоу сышлэжъэ. Ильэс заулэу юф зышлэрэм мы гумэккыгъом сеутэллэнэу хъугъэ. Адыгэ клэлэцлыккылау зэе-тлуаеу тигруппэмэ арыс-мэ бзэр ядгъэшлэнэу тыпылэ адыгэ клэлэплоу мыщ лүтхэм-клэ. Ашклэ лэубытыплэ тэшых методическэ материалэу мы юфыгъом фэгъэхыгъэу дгъо-тырэр зэккэ. Ау ар маклэ, ащ-клэ бзэр сабыйхэм ябгъэ-шлэныр кыин.

Сикъэлэм непэ къэсэзгъэ-штагъэр мы гумэккыгъом изы лъэныкыу. Икыплэмэ уаусэмэ, икыгъо горэ къэбгъотынкли хъун. Ахэм зыккэ ащышэу сеп-лты ныжъ-тыжхэм ялэпы-лэгъу. Сыкышхуагъэ сшло-игъу, ныжъ-тыжхэр. Шьори шьоллэ, сабыим иплун-лэжын нахъ лэшэу нахыпэм зыте-гъогагъэр нэнэжъ-тэтэжхэр арых. Ахэм жэбзэ дахэм ты-фагъасэщтыгъ, шэн-зэхэты-клэу тилэхэр тагъашлэщтыгъ. Ныхэмрэ тыхэмрэ ащ икыоу пылхынхэу амали уахъти ялагъэп. Гъашлэ зилэу, зыгорэ зыльэгъугъэу, бэ зыпэккылы-гъэ нахыжыгъэм агъэсэрэ, аплурэ сабыйхэр нахъ лүшхэу, лүпклэхэу, нахъ сэнауштыгъэ ахэлэу кытэдджых. Адэ джы-рэ уахътэм сыда кыттыш-шырэр?

Сабый зилэ ныбжыккылау къалэхэм адэсых е шъхъафэу мэлэсэх. Ежъ ныбжыккылау, ыпшъэккэ кызырэфылауагъэу, уахътэр амаклэ, амал алэккэ-лэлэп, а лъэныкыор лэпэдэллэ зышлыхэрэри мымаклэу ахэ-тых. Ащ кыхэккэу сабыйхэр яныдэльфыбзэ икыоу амышлэу е амышлэхэу кыэнэх.

Мы кыстхыгъэмклэ къасло сшлоигъор тиджэмаккэ зэ-хэшхуэу, тэри, тисабыхэми лэпылэгъу шъукытфэхъунэу ары. Шьо нахыжымэ шъуа-плугъ, шьори джы жы шъу-хъугъ, шъуикъорыльфхэм, шъуипхъорэльфхэм тлэккылау зафэжыгъазэу, кыныломи, яплун-лэжын нахъ шъухэлэ-жыагъэмэ, шъуишлуагъэ кы-тэккыштыгъэ. Тэри, ны-ты ныбжыккылау, шъуикъо-рыльфхэу тэ тиклалэхэми шлүклэ тыгу шъукыккыжын, тышбуфэрэзэн. Тышбололэу, тызэдежыгъа! Бзэри, хабзэ-ри, тишэн-зэхэтыккылау тиса-бийхэм ятэжыгъэгъагъашлэх. Къэхъухэмэ, ар сэбэп зыща-фэхъун чыпш, уахъти ифэных, шлүклэ агу шъукыинэжыын.

ХЪЭПЭЕ Зарем.
Клэлэцлыккылау ыгыплэу N 29-м иклэлэп.

Курортным ишлын тегушылагъэх

Къушхъэ курортэу «Ар-хъыз» зыфилорэм ишлын зэр-лыкылауатэрэм епхыгъэ ю-фыгъохэм защытегушылэгъэ-хэ зэхэсыгъоу бэмышлэу шы-лагъэм хэлэжьагъэх Къэрэ-щэе-Щэрджэс Республикэм и Лышхъэу Рашид Темрезе-выр, ОАО-у «Темыр Кавка-зым икурортхэм» идирек-торхэм ясовет итхъаматэу Ах-мед Билаловыр, зэфэшыгъэ акционер обществэу «Группа Синара» зыфилорэм ипрези-дентэу Дмитрий Пумпянскэр.

Инфраструктурэм игъэпсын кыдыхэлъытагъэу 2012-рэ ильэсым зэшлуахын фаехэм, псэуалгъэу ашыхэрэм азэте-гъэпсыхъанклэ юфхэм языгъет зыфэдэм, нэмык юфыгъохэми ахэр атегушылагъэх.

Курортэу «Архызым» иапэ-рэ объектхэу канат гъогум-рэ къушхъэлыжэ гъогуитлүм-рэ яшлын ильэсэу тызыхэтым игъэтхэпэ мазэ рагъэжыагъ. Ащ кыккылэкылорэ псэуалгъэхэр — нэбгырэ 700-мэ ателгы-тэгъэ хъаклэщитфыр тызхэт

2012-рэ ильэсым ибжыхъэ атыштых.

Курортным ипроект кы-дыхэлъытагъэу нэбгырэ мин 24-мэ зыщагъэпсэфын альэ-кышты туристическэ поселки 4 ашышты, къушхъэлыжэ гъо-гухэм яккыхъагъэ километрэ 260-м ехъушт. Пэшлорыгъэ-шъэу зэрагъэнэфагъэмклэ, ильэсым кыккылау «Архы-зым» турист мин 500 фэ-дизмэ зыщагъэпсэфын амал ялэшт. Курортным иинвесторы-кыккы итуристическэ инфра-

структурэ зыгъэпсыштыр ЗАО-у «Группа Синара» зы-филорэм ары.

Шъугу кыдгъэккыжын, туристическэ кластерым игъэпсын кыдыхэлъытагъэу Темыр Кавказ федеральнэ шьолырым исубъектхэм ыккы Адыгэ Республикэмрэ Краснодар краимрэ дунэе шапхъэхэм адиштэрэ курорт-хэр ашагъэпсыштых. Ильэ-сым кыккылау нэбгырэ мил-лиони 5 — 10-мэ ахэм заща-гъэпсэфын альэккышт.

Къэбзэныгъэр зэкIэмэ апшъ

Непэ тигъзетеджэмэ ядгъа-шIэ тшIонгъор Теуцожь рай-онымкIэ Нэшукъуае иадми-нистраторэу икъуаджэ зте-гъэпсыхьэгъэным, ащ иурам-хэм, кыгъэгъунэрэ автомаши-нэ гъогухэм ягъэкъэбзэн емы-зэщыжъу адэлэжъэрэ КIыкI Юныс ары. Ар етIани арэуштэу зэрэщытыр тэ тимызакъоу, Джэджэхъэблэ чыпIэ коим хэ-хъэхэрэ чылагъохуэ Къунчы-кхъабли, Тэухъабли, Город-скоими, нэмыкI псэупIэхэми къарыкIыхэрэ гъогурькIохэм янэрылбэгъу. ЗэкIэми альэгъу ыIэшъхьитIукIэ хэкIэу кыра-тэкъугъэр, пленкэ пакетхуэ хэ-гъуашъхъэхэм жьыбгъэм ащы-зэрихъэхэрэр кызыэриугъой-хэрэр, бгъэстын плъэкIынэу ахэлъхэр зэригъэстыхэрэр, ад-рэхэр иавтомашинэ псынIкIэ Пэнэжыкхъое хэкIитэкъупIэм зэрришIалэхэрэр.

Зы щысэ къэтхьын. Илъэс зауIкIэ узэкIлэбжэмэ, рес-публикэ гъэзетитIумэ къары-кIыгъэ сиIофшIэгъухуэ Шэху-сэжъ Хаджэрэтбийрэ Влади-мир Киселевымрэ районым къэкIуагъэхуэ анахь дэгъоу къэбзэныгъэм пылэу кытало-гъэ Юныс дэжъ тыкIонэу рай-

он администрацием сырягъу-сэу тыкычIэкIыгъ. Щагум тыкыдэхъагъэу тыIуIагъ КIыкI Юныс. Бжыхъэпэ чы-Iэтэгъэ хъазырэу шытыгъ. Тыз-пылбыр зетIоим и «Волгэу» кызырыкIыгъэр шытыти, иба-гажник кыIэти, дзыохэм арылб хэкIэу итэкъупIэм ыш-хэрэр тигъэлъэгъугъагъэх.

Джары непи ар зэрэлажъ-рэр. Ащ фэдэ администратор республикэм исэу игугъу ашIэу зэхэтхыгъэп. ЗэкIэ зыльэгъух-рэм агъэшIагъоу къэбзэны-гъэм пылб, ищытхуэ арегъало, икъуаджэ егъэдахэ.

КIыкI Юныс илъэс 68-рэ ыныбжъ. Ащ емылбтыгъэу чан, шъхъахырэп. Ипшъэрыл-хэр еIоллалэ имылэу егъэца-кIэх. ШыIэныгъэм игъогу шIа-гъуи кыкIугъ. Пщыкъуйхъа-блэ дэтыгъэ колхозэу «Друж-бэм» иэнергетик шъхъалагъ. Ащ ыуж АКХ-у «Нэшукъуа-ем» а IэнэтIэ дэдэр щигъэцэ-клагъ, хъызмэтшIаIлэм итхъа-матэ игодзагъ, етIанэ итхъамэ-тагъ. 2001-рэ илъэсым кы-щегъэжъагъэу Нэшукъуае иадминистратор.

— Къэбзэныгъэр зэкIэмэ апшъуэ сэлъыгъэ, — еIо Юныс.

— Непэ о зызэрэбгъэкъабзэ-рэм фэд, уицагуи, уикъуаджи, ащ иурамхэри къэбзэнхэ фае. Республикэм и Лышъхьы, и Правительстви, районым ипа-щи а Iофым егъэгумэкIых. Чылэу укызыщыхъугъэу, узща-плугъэу, уикIалэхэр зыдэс-хэр къабзэмэ шъуашэ. ХэкIэу цIыфхэм кыратэкъурэм хэ-хъошъ, ащ игугъоин упылыныр кьин хъазыр. Зыгорэм уигъэ-гумэкIын фаеба. Шыыпкъэр плышIмэ, ти Пэнэжыкхъое чы-пIэ кой ипэцагъэу ЕхъулIэ Пшымафи къэбзэныгъэм ыуж ренэу итыгъ, джы техъэгъэкIэ клэлаклэу Кушъу Аслъани ына-Iэ ащ тырегъэты. Къэбзэны-гъэр зы мэфэ IофшIэнэу цы-тэп. IофшIэнхэр зэтырезгъа-хъэхэрэп, мэфэку мафэм е бэ-рэкэшхом сяжэу сышчысырэп. Мафэ къэс Iофым хэзгъэкIы-сырэкIо. ХэкIыр зэрылб Iаль-мэкъыр автомашинэм исэ-дэшъ, сапэ есэгъэху. Шэмбэ-ти, тхъаумафи симылэу хэкIхэм яугъоин сыпылб, гъогубгъухэр, гъэхунэхэр сэгъэкъабзэх. Ащ ишIуагъэкIэ Пэнэжыкхъуае клорэ гъогур ренэу къабзэ. Ти-чылэ дахуэ зIыыхыгъ. Джащ фэд Джэджэхъаблэ клорэ гъо-

губгъури. Пчэдыжърэ сиIоф-шIэн зезгъажъэрэр кыюсIон. Апэу сыздахъэрэр тичылэгу кызыгъэкIэрэкIлэрэ сквер дэхэ-цIыкIур ары. КIалэхэм къаушIо-игъэ шыIэмэ сэгъэкъабзэ. Ежъ-хэри зыфэсакыжъых, ау зыгорэ къаIэIэIэзыгъэмэ сэгъои. Ти-парк зэрэчылэу тырэгущо. Къэбзэ-лъабзэу тIыгъ, блэкI-хэрэр кьехъуапсэх. Гъэмэфэ лъэхъаным мазэм зытIо-зыщэ Мамыекъо Кимэ кысфари-гъэщэгъэ бензин шэмэджымкIэ сэупкIэ. ГъэпсэфыпIэхэри дэ-тых, ахэри сэгъалэх. Гъэмэфэ мэфэ фэбэшхохэм чыгъ жъау-хэм уачIэсэу зыбгъэпсэфынкIэ тхъагъо. Заом шыфэхыгъэхэм ацIэ-альэкъуацIэхэр зытэтхэгъэ саугъэтри ащ дэт.

Корр.: Адэ чылэ урамхэр сьдэу щытхэ?

КI.Ю.: Тигъогухэр дэихэп. ГъэрэIо мыжъо кубометрэ 800-м ехъу тиурамхэм атет-тэкъуагъ, ахэр Андырхъуае, Шэуджэным, Хъахъуратэм ацIэIэ шытхэр арых. Мыгъэ урамэу Чапаевым ыцIэ зыхъы-рэр, Школьнэр, Пролетарскэр дгъэцэкIэжыштыгъ. Тиклуб иIуплби зыгорэ рядгъэшIэшт.

Корр.: Районым цIыф псэупIэ 20-м ехъу ит. ЗэкIэми тадэхъэ. Ау плэшъхьитIукIэ о учылэ игъэкъэбзэн узэрэпы-лтым фэдэ зымы щы-тлэгъурэп. УилофшIаки цIыфыбэмэ агъэшIагъо.

КI.Ю.: ЗыфасшIэрэр сичыл. Къуаджэм иадминистраторэу сышчытышъ, а пстэур сиIоф-шIэнэу сэлъыгъэ. Зэрэсфэлъэ-кIэу цIыфхэр, районым ипащэ-хэр кызыэрэсщыгугъыхэрэр зэрэгъэцэкIэшттым сыпылб. Зымы сыригъэзыгъэп. Ау учы-лэ бгъэкъэбзэным, ар нахь бгъэкIэрэкIэным зи емыкIу хэлъэп. ГъогурькIоу блэкIы-хэрэр типарк, тисаугъэт, ти-кьоджэ гупчэ кызыэряхъуапсэ-хэрэр сэркIэ зымыуасэ шыIэп. Зымафэ гъобэкъуаехэр тхъа-усыхакIо тичылэ кызыэкIохэм, тилофшIагъэхэм осэшхо къа-фашIыгъ. Къэбзэныгъэм упы-лыныр пшъхъэ емыпэсыжъы-ныр сшIотэрэзэп. Сыфаеп ти Нэшукъуае IаекIэ игугъу яз-гъэшIынэу. Гъатхэм идэхагъэ диштэу чылэри тигъогухэри къэбзэнхэ фае.

НЭХЭЕ Рэмзан.

ТХЫЛЪЫКИ

Цыфхэри чъыгхэм афэдэх

Адыгэ лъэпкъым идунэететыкIагъэр, игъэпсыкIагъэр кызэтезгъэнэштхэр ыкIи языгъэшIэштхэр шыпкъэр зыльэпсэ тхыгъэ дэгъухэр ары. «Дэгъур е дэир» сIоу зэхэсыдзырэп. Непэ бэ фэкъаигъэу тхэрэр, гупшы-сэр пкъудыиным, уухъумэныр Iофышхоми. Ахэм якъэлэмыпэ кыпыкIыхэрэм уасэ язытыштыр уахътэр ары.

Ар кыдгурыIоу адыгэ худо-жественнэ тхыгъэхуэ ыкIи нэмыкI лъэныкхъокIэ гъэзагъэ-хуэ (бзэм, жабзэм, зекIокIэ-хабзэхэм, гъэпсыкIэ-шIыкIэхэм, гушчыIалъэхэм) нэмыкI тхы-лбыхуэ кыдэкIыхэрэм яругъу къэгъэшIы, тхылъеджэ-хэр нахь макIэ мэхъу зэпытых, арышъ, мыхъуми хэти ытхъа-кIумэ зыгорэуштэу кыдэкIы-хэрэм якъэбар идгъэлон тIэIо.

2011-рэ илъэсым кыдэкIыгъ шIэныгъэлэжъу Къуекъо Ас-фар изекIо гъогухэм рагъэшIы-гъэ еплбыхуэ зэфэхысыжъхэм япхыгъэ тхылбыхуэ. Асфар мызэу, мытIоу тильэпкъэгъухэр зэрысхэ, зыщыпсэухэрэ Iэкиб кьэралхэм — Израиль, Иорда-нием, Тыркуем, нэмыкIхэм

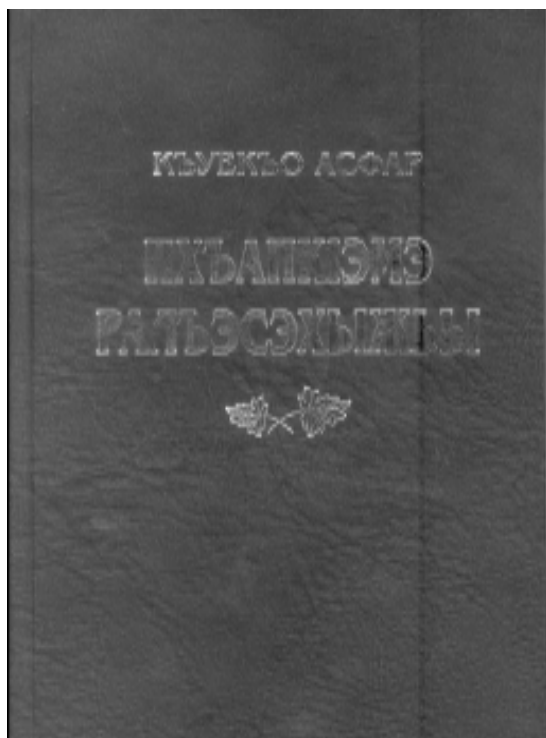
ащыIагъ, ахэхъагъ, тхэнымкIэ Iоф ащишIагъ, адишIагъ.

«ПхъапкIэмэ ралъэсэхы-жы» зреджагъэр тхакIор итхылбыхуэ. ГурыIогъошIу дэдэп тхылбыхуэ ышIэ, ау ша-псыгъэ къэIуакIэм тетэу, зи-тхыдэ тхылбыхуэ дэтхэм пкIэ-шъэтакъом ралорэр авторым ыштагъ, шъхъэ фишIыгъ.

Къуекъо Асфар итхылбыхуэ адыгэ хэхэсхэм афэгъэхыгъ — ядунэегурыIуакIэ, ягупшысакIэ, ащыфшIыкIэ, апэкIэкIыгъэр, къапышчылыр, яругъэ зыфэдэр кышчыриIотыкIыгъ, ахэмкIэ зэфэхысыжъ тхыгъ пIон плъэ-кIышт. Кыххэгъэщыгъэн фаер тхакIор хэхэс адыгэхэм бзэу алулым зэрэлыплъэрэр, ар кIэзыгъэнчъэу ыухъумэмэ, фэ-

сакъызэ хэку-жъым кызыэрэ-нигъэсыжъыгъэр ары. Текстхэр ащ тетэуи кытыгъэх, хэутыгъэх.

Асфар итхы-лбыхуэ «Пхъап-кIэмэ ралъэсэ-хыжы» зыфи-лорэм гушчыIапэ фэзышIыгъэр АР-м илъэпкъ тхакIоу Кошбэе Пшымаф. «Икьэ-лэмыпкIэ адыгэ-хэр зэфэшэсых» ыIоу Пшымафэ ытхыгъэм Асфар адыгэхэр зэфэшэ-жыгъэнхэмкIэ Iофышхо ышIа-гъэу кыщегIо, тхылбыр ытхын амал къэзыты-гъэм, кыдэхъэ-гъэ расказхэм, очеркхэм шIуагъэу яIэм гу лъыуегъатэ.

Тхылъ Iужъу шIагъом адыгэ къэбар тарихъ лъапсэр зиIэ

эссе, очеркхэр кыдэхъагъэх. «Шыкур адыгэу тыкы-зэрэбгъэнагъэмкIэ», «Хъа-кIэщыпчъэр сятэ зыфе-шIыжъым...», «Адыгэм илъэ-гъохэщхэр», «Ты пIашъэмэ ячIыгу псэр кызыкIу-жырым...», «Тыадыгъа», «Шапсыгъэ къэбархэр», «ПхъапкIэмэ ралъэсэхы-жы» зыфиIохэрэр кыдэ-хъагъэх. Мыхэм цIыф акыл Iушыгъэр, IупкIагъэр авторым къашигъэгъунагъ, къэлэIэ гъэшIэгъонхэр, зэгъхэр, гушчы-Iэжъхэр ащызэIуигъэкIагъ. Тхылбыр пчъагъэмкIэ 500 хъоу Адыгэ республикэ тхылъ те-дзапIэм кышчыдэкIыгъ.

ЫпэкIэ Асфар ытхыгъэу «Адыгэ гъогухэр» зыфиIорэм итемэ лъызыгъэкIуатэу, хэзы-гъахъоу, адыгэр зыфэдэ цIыф лъэпкъыр нахь озыгъэшIэрэ тхылъ мы зигугъу кьэсшы-гъэр. УеджэнкIэ гъэшIэгъоны: цIыф гъашIэр, цIыф тхыдэхэр, апылб къэбархэр чыгышхо зызыштагъэм фэдэх, ежъ цIыф-хэри чыгышхо афэдэ шып-кьэхэба!

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

2012-р — ТАРИХЪЫМ И ИЛЪЭС

ТиблэкIыгъэ щыщ пычыгъохэр

1563-рэ илъэсым И. Федоро-вымрэ П. Мстиславцевымрэ зэгъусэхуэ апэрэ урыс типогра-фиер кызыIуахыгъагъ.

1876-рэ илъэсым адыгэ ре-волюционерэу, хэбзакIэм игъэ-псэкIуагъэу Шэуджэн Мосэ кьэхъугъ.

1836-рэ илъэсым А.С. Пуш-

киным кыдигъэкIыштыгъэ журналэу «**Современи-кым**» иапэрэ том кыхаутыгъ.

1895-рэ илъэсым урыс физи-кэу Александр Поповым апэ-рэ радиоприемникыр ышIыгъ ыкIи ар зэрэдунаеу фигъэшъо-шагъ.

1905-рэ илъэсым Урысы-

емкIэ апэрэ профсоюзыр — хэутын IофымкIэ рабочхэм я Союз зэхашэгъагъ.

1934-рэ илъэсым «**Советскэ Союзым и Лыхъужъ**» зыфи-лорэ щытхъуцIэр агъэнэфэ-гъагъ.

1991-рэ илъэсым УФ-м и Законэу «Лажы-хъакти зи-

мыIэу агъэпщынэгъэ цIыф лъэпкъхэр ухыижыгъэнхэм фэгъэхыгъ» зыфиIорэр аш-тагъ.

1945-рэ илъэсым медалэу «**За победу над Германией в годы Великой Отече-ственной войны 1941 — 1945 годов**» зыфиIорэр шыIэ хъугъэ.

1945-рэ илъэсым сержантхэу Михаил Егоровымрэ Мелитон Кантариерэ мафэр сыхъатыр 14-рэ такъикъ 35-м **ТекIо-ныгъэм ибыракъ Рейхста-гым шагъэIагъ.**

1945-рэ илъэсым жъоны-гъуакIэм и 8-м, пчэдыжъым, фашист Германием пылухъэн-чъэу зыкызыритыгъэмкIэ Ак-тым кIэтхагъэх.

(Тикорр.).

Бысымгуащ

Льэпкь шхыныгъо шъхьалэхэм ащыш

Ишлу-лушлу клэщыгъо горэ угу къэкыгъэм, джырэ мафэхэм гъотыгуаеп. Щаплэхэм зэфэшхьафхэу узыфаем фэдиз атель. Ау льэпкь шхыныгъо хэм ащыш ахэм атегъотэгъуай. Етлани нахь гукъаор ахэм яшлыкь зышлэхэу тилэр нахь маклэ зэрэхьурэр ары.

Къуаджэу Пэнэжыкьсуае щыцэу Жаклэмыкьо Эммэ хьатыкьыр дэгъу дэдэу ыгъажэу зэхэсхыгъэти, ыдэжэ сыкьуагъ. Ишлыкь кысфиотэгъэ кьодыуе щымытэу кысигъэлъэгъугъ. Ежэ Эммэ ыпхьоу Сусанэрэ сэрыр хьатыкьыр аш тигъэгъэжыагъ.

Эммэ Хьутхэм япхьу, Жаклэмыкьохэм яныс. Пэнэжыкьсуае щэпсэу. Ишхьэгъусэу Хьарунэрэ ежыррэ пшъэшбитф зэдапугъ. Илээс 38-рэ хьугъэу Эммэ клэлэцлыкьу ыгышлэу къуаджэм дэтым щэлажэ.

Эммэ хьатыкьыр зеришлырэм шъушчидгъэгъозэн.

Ищыклагъэхэр:

1. Фыгу хьаджыгъэ щаль

2. Коц хьаджыгъэ гр 500

3. Тхьужьожыгъэ кг 2

4. Шьоушыгъу кг 2

5. Щэ гр 700

Щэр, шьоушыгъур, тхьу-

жьожыгъэр щыуаным илхьэу къэжьонхэу зыригъажьэклэ, фыгу хьаджыгъэ щальэм ызыныкьо ащ хэотакъо, дэгъоу зэ-ыпшлэзэ тхьур кьыдэклоефэ огъажэ. Ащ такыкь 40 фэдиз ехы. Етланэ фыгу хьа-

джыгъэу къэнагъэм зэрэстырэу ащ лъыпытэу хэоклэ, мыучылызэ бэлагъэмклэ псынклэу опшэ, коц хьаджыгъэ лэбжыбитлу хэотакъо, етлани дэгъоу клэопшыкыжы. Оубэш, сыхьатитлурэ щытынэу огъэуцу.

Сыхьатитлурэ зыщытырэм тхьур кьыдэклоае. Тхьацум тлэ-кьу-тлэкьлоу кьыхэпхызэ опшэ.

Хьурае пшыхэзэ хьатыкьыр табэм иолхьэ. Къэлэгъэн фае, хьурэе дахэу ар тьанэжхэм зэралыштыгъэм фэдэу пшынэр лэшлэхэп. Ащ фэдэу пшынэ тхьацур зыуухыклэ, хьатыкьхэм клэнклэпс ащыофэ, хьакум иогъэуцу, гъожь дахэ мэхьуфэ, такыкь 20 — 30 фэдизрэ огъажэ. Ычлэ емыстылэным пае духовкэ шъхьагъым ар теогъэуцу, ычлэгъклэ псы члэогъэуцу. Хьакум кьызиныкыжы хэклэ, шьоушыгъур зыхэбгъэ-ткьухьэгъэ щэм псынклэу хэогъаох, гъушъаплэ горэм огъэ-тлывых. Зи кьащымышлэу тхьэмэфиш фэдизрэ щылыштыгъ. Хьатыкьхэр хьазырых, гуахьоу шьошх!

Гьатхэр дунаим идэхэгъу, зэклэри клэракл. Джырэ фэдэ уахьгэм хэтерыклэхэм ащышхэм якыыхэкьыгъу. Бжын, бжыныф, къон цынахэр, чыплъыр — мыхэр хэлхэу зы шхыныгъо лэшлу дэдэ горэ пшынэ плъэкьышт. Хылушъо шапсыгъэхэм ар ашлы, «зэхэлъашгу» рало.

Ищыклагъэхэр:

1. Щхыу литр

Шапсыгъэхэм лэшлоу ашлы

2. Къон цына (кинза) лэрам

3. Чыплъ тхьэлэ лэрам

4. Чыплъ кьыхэкьыгъаклэр клэнклэм фэдиэмэ — тлу, нахь цыкьлэмэ — щы

5. Бжыныф цитлу

6. Бжын цына лэрам

7. Щыбжый стыр цын (шъхьадж зыфаем фэдиз)

8. Щыгъу (шъхьадж зыфаем фэдиз).

Чыплъ кьыхэкьыгъаклэр огъажэу, тхьапэу чыплъым пытхэр псыжьоклэ оужьопхьых. Къон цына, бжын цына, бжыныфыр, чыплъ тхьэлэ ужьопхьыгъэхэр (псыжьом бэрэ хэбгъэлхэмэ, шьэбашэ хьуштых), щыбжый стырыр оупклатэх. Щхыу хэотакъох, узыфаем фэдиз щыгъу хэолхьэ. Дэшхо гьэтэкъуагъэр хаплхьэми, дэгъу, лэшлу мэхьу.

Гуахьо шьошх!

ТХЪАРКЪОХЪО Аминэт.
Адыгэ Республикэм ителерадио-компание ижурналист.

«Адыгэ макъэм» аужырэ лъэхъаным льэпкь шхыныгъо зэфэшхьафхэм афэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр кьыхьэхэу ригъэжыагъ. Дэгъу ар, льэпкьым

Юфыгъо дэгъу

ищыклагъ, сигуапэу сэри ся-джэ. Гьэзетым непэ сыкьэтхэнэу сезыгъэнэцлыгъэри бжыныфшыгъум, хьарыплэм, нэмыкьхэм яхьылагъэу кьыхауыгъэхэу сызэджагъэхэр ары.

Бэклае сэ къэзгъэшлагъ (илээс 88-м сит), слъэгъугъэри зэхэсхыгъэри маклэп. Тиныбжыкьлэгъум шайуц, лэшлу-лушлу хэлъэу е кьыгъоу шай ешъоштыгъэр мэклагъэ, ащ фэдэ амал бэмэ агъотыштыгъэп. Сшыгъу-пшэжырэп тигъунэгъу лыжыыр кьое гъэгъугъэм, щыгъум шайм (псы гъэжъуагъэм) дешьоу зэралыштыгъэр. Нахьбэр зашъоштыгъэр кьалмыкь шайр ары.

Шорэйр бэу губгъохэм кьарыклэщтыгъ. Бжыхьэм ащ игъо зыхьуклэ кьахьыти, зэклоцлапхэти, жьы еокьынэу гъушъаплэ горэм палъэщтыгъ. Шорэй кьутэмэ заулэ кьагъажьоти, цэ, тхьу, щыгъу хэлхэу шайм ешъоштыгъэх. Ащ щыбжый хьаджыгъэ хэзылхьэхэрэри кьахэкьыштыгъ.

Фэшлэу шлыгъэу, убытыпшлэу, лъабжы клэтэу кьамылыбжыкьлэ е лэгубжыкьлэ еджэхэу псы литрэныкьо фэдиз зэрыфэрэм рагъахьоти, ешъоштыгъэх. Кьалмыкь шайм щэламэ е щэлэмэхьалыжэо дахьыштыгъ. Ахэм ауж мэфэ ре-ным мэлаклэ мылэхэу рахы-

штыгъ. Непэ кьалмыкь шай ешъорэр маклэ, псы гъэжъуагъэм шайуц гъэушкьойгъэр зэрыл пакет цыкьлур хадзэш, ыуж екьыжыых. Ар нахь лэшлэх.

Кьалмыкь шайм псауныгъэмклэ ишлуагъэ кьаклоу алоштыгъ. Ащ хэшлыкь физиолэ щылэмэ, кьытхыгъэмэ дэгъугъэ.

КЪЭБЭРТЭЕ Аслъанчэры.

РАФТИНГЫР

Псы спортымкӀэ «Интер-ралли Шъхауащэ — 2012»-рэ зыфилорэ зэ-нэкъокъур я XXXVI-рэу Адыгэ Республикэм щэкӀо. Мыекъопэ рай-оным икыушъхьэпс чъэр-хэм ащызэлукӀэгъэ коман-дэхэр Урысыем и Кубок, Адыгеим и Кубок афэбэ-нагъэх. «Эстафетэм», «Марафоным», нэмыкӀхэм ащызэнэкъокъугъэх. Уры-сыем и Къыблэ шьолъыр изэлукӀэгъухэр жьоны-гъуакӀэм и 1 – 3-м гъэшлэгъонэу кӀуагъэх. Зэнэкъокъур непэ сыхьа-тыр 18-м псэупӀэу ХьымыщкӀэй дэжъ щызэфашыжыщт.

Зэнэкъокъур къызэлӀуахыным ыпӀкӀэ концертышхоу щылагъэм дунаим щыцӀэрыӀо ансамблэу «Исламыер» хэлэжъагъ. Ащ иху-дожественнэ пашӀэу, композиторэу Нэхэе Аслъан, АР-м культурэмкӀэ иминистрэу Чэмышъо Гъазый зэхэщакӀохэмрэ хъакӀэхэмрэ аӀукӀагъэх. «Исламыем» иартист-хэу ХьокӀо Сусанэ, МэщбэшӀэ Саидэ, Къумыкъу Шамсудинэ, Шымырзэ Казбек, Агъырджэнкыо Саныет, нэмыкӀхэми ижырэ адыгэ орэдхэр къаӀуагъэх. Пшынаоу Мышъэ Андзаур тилгӀэкъ музы-кэ ыгъэжынынчызэ спортсменхэм гушӀогъо такыкхэр къафихы-гъэх. Сихъу Руслъан къамэхэр къызэрэчӀисагъэхэм успӀынкӀэ гъэшлэгъоныгъэ.

Пшъашгъэхэм анахь дахэр къы-хэгъэщыгъэным фэгъэхыгъэ зэ-нэкъокъум тиреспубликэ напшъэрэ

Тикъушъхьэпсхэр гупчэ афэхъух

еджапӀэхэм ащеджэхэрэр нахьыбзу хэлэжъагъэх. Адыгэ Республикэм туризмэмкӀэ ыкӀи курортхэмкӀэ и Комитет итхьаматэу Владимир Петровыр, АР-м и Парламент и Коми-тет итхьаматэу Брыцу Рэмэзан, Мыекъопэ районым иадминистра-ция ипашӀэу Евгений Ковалевыр, Урысыем рафтингымкӀэ ифедера-ция итхьаматэу Алексей Румянцевыр, зэхэщакӀо купым хэтэу Ген-рих Дерзиян, Адыгэ Республикэм псы спортымкӀэ ифедерация ипа-шӀэу Владимир Петуховыр, зэнэкъокъум исудья шъхьалэу Петр Кирьяновыр, Адыгеим испорт-сменхэм ацӀэкӀэ Хьаткыо Алай,

нэмыкӀхэри зэхэхэм къышыгу-щылагъэх. Адыгэ Республикэм икыушъхьэпсхэм язытет мэхъэнэ ин-ялэу, дунаим ащ фэдэ чӀыпӀэ шӀагъо Адыгеим нэмыкӀ щыбгъотын умылькышщтэу А. Румянцевым ыльтыпагъ.

Урысыем и Кубок икыдэхын фэгъэхыгъэ зэнэкъокъум Рязань икомандэ анахь щыльтышгъ. Зэ-нэкъокъоу «Р 4»-м апэрэ чӀы-пӀипӀыр Рязань щышхэм ахыгъ. «Р 6»-м Ярослав хэкур нахь щыльты-шгъ. Адыгеим икомандэ «Р 4»-м яблэнэрэ чӀыпӀэр къызэрэщыди-хыгъэр гъэхьагъэкӀэ фэтэлъэгъу.

Сурэтхэм арытхэр: зэхэхэм Алексей Румянцевыр къышхэгъу-щыӀэ. Адыгеим икомандэхэм ащыщ.

ДЗЮДО

Адыгеим Дрезден къыщыфэгъушӀуагъэх

Германием икӀалэу Дрезден дзюдомкӀэ Дунэе турнирэу щыкӀуагъэм командэ 17 хэлэжъагъ. Адыгэ Республикэм ибэнэкӀо куп ятӀонэрэ чӀыпӀэр къыдихыгъ. Урысыемрэ Адыгеимрэ язаслуженнэ тренерэу Хьот Юныс тиреспу-бликэ идзюдоистмэ пэщэныгъэ адызэрихьагъ.

Венгрием, Румынием, Чехи-ем, Голланди-ем, Туркмени-ем, Узбеки-стан, Урысы-ем, нэмыкӀхэм къары-кыгъэхэр Дрезден щызэлукӀагъэх. Спортсменхэр аныбжхэм ялгы-тыгъэу купышӀэу гошчыгъагъэх.

Илгъэси 10 — 12 зыныбжхэм Едыдж Рустам ябэныгъ. Килограмм 28-м нэс къэзыщчӀырэмэ зэлукӀэ-гъуи 5-р «къабзэу» къашӀуихы, апэрэ чӀыпӀэр къыфагъэшшоагъ. БэнэпӀэ алырэгъум техникэ анахь

дэгъур къышхыгъэлъэгъуагъэу зэ-хэщакӀомэ альгыти, Р. Едыджым хэушъхьафыкыгъэ шӀухьафтын къыфашыгъ. Тренерэу Хьот Юныс ар егъасэ, спортсмен цӀэ-рыӀо хъун ылтӀэкышщтэу тегъэгъу.

Илгъэс 13 — 17 зыныбжхэм якуп Уджыхъу Батыр, кг 57-рэ, апэрэ чӀыпӀэр къышхыгъ. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ трене-рэу Мэрэтыкыо Шамсэт ары нарт шъаор зыгъасэрэр. Дэгумыкыо Азир, кг 84-рэ, апэрэ чӀыпӀэр къы-дихыгъ. Мы купым ятӀонэрэ чӀыпӀэр къышхыгъыгъэр тибэ-накӀоу Былымгъот Руслъан.

Нахьыжхэм якупи тиспорт-сменхэм гъэхьагъэхэр шашыгъэх. Лафышъ Сэлым, кг 82-рэ, чемпи-он хъугъэ. КыкӀ Зауркъан, кг 82-рэ, яцӀэнэрэ, Анжа Музыкэ, кг 90-рэ, Хьасанкыо Заур, кг 100-м къехъу, нэбгыритӀуми апэрэ чӀыпӀэхэр къы-дахыгъэх. ЗэкӀэми ятренерхэр Хьот Юнысрэ ГуӀэтыжъ Хьалидрэ.

Калининград хэкум икомандэ нэбгырэ 27-рэ хэтыгъ, апэрэ чӀыпӀэр ыхыгъ. Адыгеим икомандэ нэбгыри 8 нахь щымыбэнагъэми, ятӀонэрэ чӀыпӀэр къыдихыгъ. Нэбгырэ 16 зыхэтыгъэ командэу Туркмени-ем кыкыгъэр яцӀэнэрэ хъугъэ.

Тренерэу Хьот Юныс тызэрэ-щигъэгъозагъэу, тиспортсменхэм Германием ичӀыпӀэ дахэхэр зра-гъэлъэгъугъэх. Ионыгъом и 17 — 21-м Братиславэ дзюдомкӀэ Дунэе турнирэу щыкӀоштым Адыгэ Рес-публикэм икомандэ рагъэблэгъагъ.

Сурэтхэм итыр: Адыгэ Респу-бликэм дзюдомкӀэ икомандэу Германием ятӀонэрэ чӀыпӀэр къышхыдзыхыгъэр.

БАСКЕТБОЛ. АПШӀЭРЭ КУПЫР

«Динамо-МГТУ»-м иешӀэгъухэр

Мыекъуапэ ибаскетбол командэу «Динамо-МГТУ»-р Барнаул кӀуагъэ. АпшӀэрэ купым щыкӀорэ зэнэкъокъум тиспорт-сменхэр хэлажъэхэзэ, финалым щешӀэщтых. Къалэхэу Москва, Барна-ул, Ухта якомандэхэм ти-баскетболистхэр аӀукӀэщтых.

Футбол. Урысыем изэнэкъокъу

«Энергия» Волжский — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — 0:1.

ЖьоныгъуакӀэм и 1-м Волж-скэ щызэдешӀагъэх.

КъэлапчӀэм Ігуаор дэзыдза-гъэр: А. Хьабил — 43.

НэкӀубгъор
зыгъэхьазырыгъэр
ЕМТИЛЬ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэкырэ:
Адыгэ Республикэм
лгъэкъ ІофхэмкӀэ,
ІэкӀыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилгъэп-
къэгъухэм адырӀэ
зэпхыныгъэхэмкӀэ
ыкӀи къэбар жьу-
гъэм намалхэмкӀэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зыдэщыӀэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иагъэр
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгъэдэкыжъ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкӀэ,
телерадиокъэтын-
хэмкӀэ ыкӀи зэлъы-
ІэсыкӀэ амалхэмкӀэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чӀыпӀэ гъэлоры-
шӀапӀ, зэраушыхьа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышпып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкӀэ къэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кыжъ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажъэхэ-
рэмрэ яеплъыкӀэ
зэтемыфэн ылтэ-
кышщт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхьырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкӀи къэ-
зытхыгъэхэм
аӀкӀэдгъэхьа-
жыыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ІОГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
3508
Индексхэр
52161
52162
Зак. 1052

Хэутыным
узшыкӀэтхэнэу щыгъ
уахъэр
Сыхьатыр 18.00
ЗышыкӀэтхэгъэхэ
уахъэр
Сыхьатыр 18.00

